...ЫН ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлэй гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

№ 4 (13320)
1971 оной
январиин 6,
среда

Сэн 2 мунгэн

...ЭНЭ ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРНҮҮДҺЭЭ ...АБШАГАЙГААР ХҮДЭЛЖЭ, КОММУНИС ПАРТИИН ...XIV СЪЕЗДЫЕ АЖАЛАЙ АМЖАЛТААР УГТАЯ!

Үүсхэл гаргаһан ажахыда

АДХАРЖА ЭХИЛЭЭ

...71 ондо хонин һүрэгөө ...аар үсхэбэрилжэ, хурьга ...р абаха, ноохо ехэер хай...ха гэжэ республика дото... социалис мүрысөө үүсхэ... ...манай Бэшүүрэй аймагай ...ужба» колхозой хонишод ...е табан жэлэй түрүүшын ...ые ажалтатайгаар эхил...

...варнин үнэгэрһэн дүрбэн ...сон колхозоймнай эхэ хо... ...й отараануудта түрүүшын ... хурьган абтаад байна. ...ааэл шадабари ехэтэй хо... ...он Степан Сафоновой даа... отарада нарай хурьгад ...гаха олоор гарана. Эдэ...

...нэр 110 гаран хурьгадтай болонхой. Мүн ахалагша хонишод Норбо Шодоевойдо—98 хурьган, Архим Ивановайда—50 хурьган абтаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ ажахын бусадшье отараануудта шэнэ түл олоороо гаражал байнхай. Эхэ хонидоймнай шадал тамир һайн. Мүнөө түрэхэ, түрэһэн хонидто тусхай рационой ёһоор үбһэ, силос, һолоомо, галха тарианай зүйл эдюулэгдэнэ. Отара бүхэндэ нарһанай погоон шэлбүүлэн таһалдалгүй асарагдана. Тэрэшэлэн дөбһа, брикет гэхэ мэтэ минеральна тэжээл элбэгээр зөөгдэнхэй.

Түл абалгын халуун хүдэлмэрнин үедэ хонишодой һаздгүйгөөр хүдэлхын тула бригада бүхэндэ халуун эдеэ бэлдэхэ столовонууд нээгдэнхэй. Улаан буланнуудынь һайнаар шэмэглэгдэнхэй, тэндэнь радиоприёмник, телевизор табигданхай. Агитатор, политинформаторнууд ходо ябажа байдаг.

Колхозой правлени, партком хурьгадые абалсахаар дүршэл шадабаритай 40 гаран хүнинь отараануудта нэмэжэ эльгээгээ.

Тингэжэ үбэлжэлгын үедэ бүхыдөө 7600 хурьгадые гарэа хоролтогүйгөөр абажа, социалис үилгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилготойбди.

О. ЛЕНХОЖНЕВ.
колхозой парткомой секретарь.

КПСС-эй XXIV съездые угтуулан

АРАДАЙНГАА АЖАХЫДА ХИМИЧЕСКЭ ПРОДУКЦИ ЕХЭЭР ҮГЭЭ

Воскресенскэ химическэ комбинадай коллектив КПСС-эй XXIV съездые нарадай соло тойгоор угтахаяа ороолдожо, 1971 оной нагэдахи кварталда социалис үилгануудые абаба. Тусгаарлабал, 1970 оной нагэдахи кварталайхида орхоёо 25 процент ехэ химикадуудые гаргажа, продукци наймаанда дамжуулха квартальна түсөбөө болзорһоонь урид. 1971 оной мартын 29-дэ дүүргэхэ гэжэ зөгтоогдобо. Түсөбөө гадуур 10 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ, мянган тонно серин кислота, 500 мянга гаран тухэриг эндооные продукци үгтахэ юм.

* * *

Новокемеровска химическэ комбинадай коллектив КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ хаяалуулэгдэһэн социалис шана үилгануудые абаба. Тэрэ тоодо 1971 оной нагэдахи кварталай түсөбые болзорһоонь урид—мартын 28-дэ дүүргэхэ, түсөбөө гадуур 20 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ, 7 мянган тонно дамжаг, химическэ бусадные продукци—бүхыдөө 400 мянган тухэриг гаргаха, алмаһан түүхэй эдеэрэ съездын нэгдэхэ үдэрто ажаллуулха гэһэн үилгануудые абаһан байна.

* * *

Пластиссын Нижне-Тагилскэ заводой коллектив неесхэ, арга боломожоо тооложо үзөөд 1971 оной нагэдахи кварталда социалис шэнэ үилгануудые абаба. Тусгаарлабал, квартальна түсөбөө болзорһоонь урид—мартын 27-до дүүргэхэ, хэдэн зуу, мянган тухэригэй продукци түсөбөө гадуур наймаанда дамжуулха, 100 мянган тухэригэй олзо түсөбөө гадуур оруулха гэһэн, бусадные үилгануудые абаһан байна.

* * *

Воскресенскэ химическэ комбинадай, Новокемеровскэ химическэ комбинадай, пластиссын Нижне-Тагилскэ заводой коллективүүд социалис үилгануудта амжалтатайгаар дүүргэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлэ зорюулхаби гэжэ КПСС-эй ЦК-е найдуулаад, түрэл Коммунис партиингаа XXIV съездын урда тэй социалис мүрысөө далгэрүүлхые, ажалдаа шана амжалта түйлан, Эхэ ороосо баясуулхые химическэ промышленностоин бүхы хүдэлмэридэгшэдые уриалба.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТҮЛ

Захаамнаай аймагай «Красный Октябрь» колхозой отараануудта түрүүшын хонид хурьгалжа захалаа. Түрүү хонишон Ардан Дансаруновай отарада мүнөө зуугаал хурьган абтанхай.

Мүн Д. Лубсанов, Ж. Галсанов, Д. Бадмаев, Д. Очиров гэгшэдэй отараануудта түрүүшын хурьгал маараадана.

Манай корр.

...даг Владимир Лубсанов хүдэлэ. (Зураг 1).

— Энэ цех соохи бүхы оньһон түхеэрэлгэнүүдые манай эрхим мэргэжэлтэ, «РСФСР-эй габьдата механизатор» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Георгий Жанов эрьдэгөө үрэн гараар зохёожо, табна юм. Заһабаркага дээрэ ажаршье орён шэрин хүдэлмэрнин гарахадаа нүхэр Жановаа табидаг гэшэбди. —гэжэ эндэхэ механик В. С. Тапхаров хэлэнэ.

Бутыд Цыбикдоржиевна Данзадарова эндэ хүдэлэгшэдэй эрхэл хүндэтэй хүнинь юм. Тэрэ олоо гушаа жэлдэ трактористаар хүдэлөөд, һүүлэй жэлнүүдэ мэ мастерскойдо нэгдсэн аймагшадые гаргаяг, тэрэ үзүүрэй хэмсаг, түлхюур гэхэ матые хэдэг ажалтай.

— Эдэл дүршэлтэй барха нүхэдэйнгөө үнэн зүрхэнэй ороолдолгын ашаар ле заһабарилгаинай урагшотай һайн абаа. Үнэгэрһэн жэлэй дүрбэдэхи кварталда 20 гусенична трактор заһабарилда аад, 21-ые бадаи болгожо гаргаабди. (Зураг 3). Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдэтэ үшэ табан трактор заһагдажа гарахань. Тингэбал, саада тоонь тол түлөб «МТЗ» тракторнуудтай үлэхэ. Тэдэнэ КПСС-эй XXIV съездын урда тэй хуг заһабарилжа дүүргэхэбди,—гэжэ МТМ-е ахлагша Г. Бальжинов хэлэнэ.

Тингэжэ эндэ «булад хүлэгүүд» үран гараар таһалгдан заһагдажа, ерэхэ хабарай тарилгада ашаг тогтон гарахаар болон болгогдожо байна.

М. НАМЖИЛОВ.
Селенгын аймаг.

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХӨӨР

Үнэгэрэгшэ жэлэй һүүл багта ...ёһон хонишодоймнай хамтын ...ааал дээрэ социалис мүрысөө ...ёнөөр далгэрүүлхэ туша хэл... ...ба балай. Эндэ сугларагшад ...ок тэды дутагдалнуудаа уеадх... ..., шана, дэшэхэ үүлдэдэгэн ...ра абаадаа, ажалдаа түрүү ...а арга нэбтэрүүлхэ, үбэлжэ... ...ицтайгаар үнэгэрэхэ, ма... ...ө хурьгадаа үхэл гарэзда оруу... ...гүй аяна түлжүүлхэ тухай ...ыма, дурадхалуудаа ма... ...ёһон юм. Эндэ...ые гайхалгүй. ...гэжэ ондо ажахымнай хонишод ...ёһон үилгана, харалагдаһан ...ёнрэ сэм боолгуулхын тулаа ...ёоёнёө ороолдожо байнхай.

Мөлдөдөй гаи ...ааруур, бэрхэ...тэй сагай тохёолдобошье, за... ...ө турүү хонишод: Шойон Нам... ...ин, Бадмацыбик Жигмитдор... ...ин, Баясгалай Ямпилов, Цыбик... ...ка Будаев болон бусад харал... ...таһан түсөбөө амжалтатай бое... ...даһан юм. Мүнөө жэл совхо... ...ймнай хонишод 100 эхэ хонин ...ёнөөр 90-һээ үсөөн бага хурь... ...үлжүүлжэ, хонин бүрнёө 3 ...ограмм ноохо хайпалжа ту... ...ахаар эрмэлзэнхэй.

А. ОЧИРОВ.
Хэжангын совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.

Репортаж

«БУЛАД ХҮЛЭГҮҮД» ТАХАЛАГДАНА

ЭЖАБАРТАЙ хүйтэн үглөөгүүр. Гадаа һаал гэрэл ороо байхада Ташар тосхоной үйлсөөр хүнүүд бии боложо, хоёр-гурбаараа нүбарилдан, тамхинай гал улагашуулһаан, мастерской тэмэ гүбжа эхилэ.

Уданиьгүй тондэһөө трактор, машинануудай бардаатайгаар хүнинэлдэхэ, түмэр тудэрэн хангирха абаа. Үглөөнэй ноёор агаарта элиэнэр хуулдажа, нойрмогтой байһан тосолоные сонордуулхадаа тэмэ.

Эндэ ороходоймнай мастерской гаргагууд аржылдана.

— Манайш мастерской ихэла һайн тухеэрэлгэтэй юм. Иимэ мастерской бүхы Селенгын аймаг соонье үгы ёнотой. Эндэ ямаршье тухэлэй трактор һайн шанартайгаар заһабарилха аргатайбди. Гансал дан сахэр хүүшэрһэн, бүрэл мүдлэһан тракторыа Шэнэ-Бэрэсэй заводто эльгээнэбди,—гэжэ МТМ-е ахлагша Г. Ж. Бальжинов хэлэнэ.

Тэд иимэ мастерскойтой байгаагүйлэньшье аргагүй. Энэ Карл Маркесин нэрэмжэтэ колхозной эдэбэ тухэлэй аяар 72 трактортай, республика дотороо томохон ажахынуудай нэгэн ха юм.

— Трактор бүхэнные задалагуйгөөр элэнтэйнь хоорэлдожо, һайса шалгажа, хаанахи ямар деталинь хэды шэнэ элэб, ямарынь һалгаяар болоёб, хэды гаг соо заһабарилагдахаб гэжэ хуу жаринлар тодорхойлһон хойно эндэ оруулдагбди. Задалаад ле бүхы деталь, частьнуудынь тусхай оньһон тухеэрэлгэдэ хэжэ угалгаад, бүхэли узэл узэлэрнь һалгажа, эдэ нехүүдэ заһабарилдагбди. Тиимэбэ поточно-узловой арга хэрэглэнэ гэшэбди. Цех бүхэндэ тусхай мэргэжэлтэй, дүршэл ехэтэй хүнүүд табигданхай, —гэжэ хоорэлэ дуурэа, нухэр Бальжинов бидэнные цех бүхэндэ оруулжа харуулба, ажал тухайнь тодорхойгоор хэлэжэ үгэбэ.

Худалжэ байһан механизаторнуудтайнь хоорэлдэхэдэ булта дүршэл шадабари ехэтэй, ажалаа арбан хургандаал надэхэ болоһон хүнүүд байна. Жишээнь, тракторай дизельна оньһон түхеэрэлгэ, түлишэн аппаратурануудые заһабарилдаг, тааруулан табидаг цехэ үнэнэй механизатор, худоо ажахын техникумэй гурбадахи курсэй хичээлэр һураһан гаралаг, үнэтэ металл хүсэд хэрэглэгдэдэггүй һэн. Анатолий Щепин түсхай хэб хэжэ үзөө, тэдэнэй хэды дахин шалгаа. Олон туршалга хэбнэй бүүлээр ле дүй шидхэбари олдоёо юм.

Тэрэнэй дурадхалаар 8—16 миллиметрэй хабтагар металл отолхо шэнэ карта зохёогдожо, хэрэглигдэдэг болоо. Тиимэжэ шэнэ жэлэй турида 30 тонно металл алмагдаха юм. Мүнгөн дээрэ тооложо, 5880 тухэригэй арьбалыта хэгдэхэ байна.

Үйлэдбэрнин арга боломожонуудые алирүүлэн хэрэглэхэ асуудалда эхэ анхаралаа хандуулагдана. Урлан нарижуулагшад, ухаалаг зохёогшод Дамба Цыбзанов, Федор Брянский, Валентин Шевченко, Алексей Капылов, Николай Рябухин, Анна Романова, мүн В. Н. Суворовой, П. Самзис, Н. Улахиновай хүтэлбэридэг эдэбхитэйшүүдэй бригада аша туһатай эхэ ажал хэдэг, олон шухала асуудал нарижуулха тухай ехэ бодомжолоо. Техническэ таһагай инженернүүдэй зохёоһон металл отолхо нэг картые цехэй технологууд һолгэхэ эрхэгүй, мүн тэрэнные зүбтэй дээрэ тооложоншье байгаа. Тиимэдэ ехэ хандашидхэна. Заводой эдэбхитэйшүүдэй анхаралда ороолгоо гаргаа ажаллаһаная ашаар продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хэмжээн жэл бүхэндэ дээшэлжэ байнаар.

Мүн тэдэнэй үйлэдбэрнин арга болможо алирүүлэн хэрэглэхэ дурадхалуудай үйлэдбэрнэ нэбтэрүүлэгдэжэ байһаная ашаар ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлэгдэнэ, продукциин шанар һайжаруулагдана. Завод ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар хараалаһан табан жэлэй далбаряе үлүүлэн дүүргэ. Ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ, урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэрнэ нэбтэрүүлэх, шана технологи нэбтэрүүлхэ гол шэнэлэл барилгаһанинь һайн үрэ дүн харуулаа. Дүрбэн жэл 10 барын туршада ажалай бүтээсэ 36,5 процентээр дээшэлөөн байна. Хүдалдаһан продукциин хэмжээн табан жэлэй хугасаада 67,6 процентээр ургаа.

Заводой урлан нарижуулагшад, ухаалаг зохёогшод техническо-экономическэ талаар һайн үрэ дүн түйлаха хэрэгтэ горитой туһа нэмэрэ оруулалсана. Ажалай эмхидхэл һайжаруулха, арга болможо алирүүлэн хэрэглэхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулжа байгаа эдэбхитэйшүүд һайн ашаг үрэ үгэхэ дурадхалуудые үйлэдбэрнэдээ нэбтэрүүлжэ байна. Техническэ дэбжэлтэ түйлаха талаар урагшаа горитой алхам хэжэ, партиин XXIV съездые угтаха зорилго тэдэнэр урдаа табинхай.

И. ДЕМИН.
«Электромашина» заводой инженер.

БАЯН УРГАСАДА БЭЛЭДХЭНЭ

Ажахынгаа гол бааляг болоо...ар тараалангаа угэжүүлжэ, ...ёнёорнь һайжаруулһанайнгаа ...ар жэл бүхэндэ ороо...ёо та...ааһай балаи ургаса хурэадагаа...а доогор сугурхаһан «Родина» колхозой тараанад наймаанай та...ай жэлэй хугасаада. Эхэ ороо...ёо ороо тарна хүдалдаха тү...бөө горитойхоноор үлүүлэ. ...ус ажахын механизаторнуудэнэ үе соо далбаряһаа галуур 26,4 мянган центнер шанинэ гурэнэйнгээ амбаарта оруулаа. Мүн хартаабха, овощ гурэндэ хүдалдаха түсөб үлүүлэн дүүргэдэ.

Ажахынгаа тракторна-тарианай ажалай бригадануудэ соёёо онсо шалгаргаа Сергей Афанасьевич Анижаевай хүтэлбэридэг бригада үнэгэрһэн жэлэй даалгаһан 1,5 мянган гектар тараалангайнгаа гектар бүрнёёо дунда зергээр 22 центнер ороо...ёо хуриажа, эрхим амжалта түйлаһан. Мүнөө механизаторнуудай ерэхэ намар үшөө баян ургаса хурааха проодожо байнхай.

И. АГАФОНОВ,
колхозой түрүүлэгшэ.

Хэжэгта.

ДҮРШЭЛТЭЙ МАЛШАН

Иван Григорьевич Глушковой ...ахаалгуудта үбэлжэ, үбэн ...үнэ, сайлаалаа гэрэ...ёо түхеэрэ... ...бейхадань малай талха ашаа... ...ан «Беларусь» трактор хүрэжэ ...ёоёо.

— Ямаа тургин асарба гэ...ёо? Байза, бүүлгалсаад абаахал ...болоо хэ. Тэрэгүй һаа...,—гэжэ Иван Григорьевич үбһэнэйнгээ ...ааһагай үүдэ сэлиба.

«Шергинский» совхозой мал шахан таргэлуулха гүүрые даалгаа Иван Григорьевич Глушков намар-үбэлэй үедэ харуулһаахаар даажа абаһан үхэрнүүдэйнгээ тус бүриннь шэнүүрые сүүдхын дунда зергээр мянган граммаар нэмэхэ социалис үилгэ абаһан юм. Тиин эндэ гүүртэдэ ажаллагшад малаа зоотехническэ элбэрнин ёёоор һайса эдэхэгүүдэ, үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые горитойхоноор нэмэнэ.

Мүнөө эндэ нухэрэйнгээ даалгаг гүүртынхэ түрэл партиингаа эзлэжэгэ XXIV съездын хүндэлэлдэ далгэрэн социалис мүрысөөндэ хэм ороолдожо, харалагдаһан түсөб, үилгаа заатагүй дүүргэхэ хүсэлтэй.

А. ХАЛТУЕВ.
Кабанскын аймаг.

НҮХЭД Э. ГЕРЕК, П. ЯРОШЕВИЧ МОСКВА ЕРЭБЭ

Польшын Хүдэлэмэришэдэй Нэгэдэхэн партиин Центральнэ Комитедэй Нэгэдахи секретарь Эдуард Герек ПОРП-гэй ЦК-гай Политбюрогай гишүүн, Польшын Арадай Республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Петр Ярошевич КПСС-эй Центральнэ Комитедэй, Советэй правительствын урилгаар ...ирэгшэ 5-да Москва хэнэ ёёоор айлшалжа ерэбэ.

ПНР-эй бэ СССР-эй гурэдэй тугуудые шэмэгхэдэ Внуковскэ аэродром дээрэ Польшын хүтэлбэримшэдые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, НПСС-эй ЦК-гай Политбюрогай гишүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, НПСС-эй ЦК-гай гишүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэнэй орлогшоор Н. К. Байбаков, М. А. Лесечко, НПСС-эй Центральнэ шалгалтын комиссиин гишүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даалгаа К. В. Русанов гишэ угтаа.

ПНР-һээ Советэй Союзда байдаг элшэн сайд Я. Птасиньский уттагшадай дунда бии.

(ТАСС).

УРАН ГАРТАНАЙ АРГА ШАДАБАРИ

Манай завод продукци үйлэдбэрилэн гаргаха табан жэлэй түсөбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхэ һэн. Хамтын ажалта түйлаха хэрэгтэ урлан нарижуулагшадай, ухаалаг зохёогшодой оруулһан туһа нэмэрнь ехэ юм.

Дүрбэн жэл 10 барын хугасаада урлан нарижуулгын 965 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 288 мянган тухэригэй алмаата хэмэ арга олдоёо байна. Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал хангаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, материал, металл болон мүнгэн эсвэл алмаха хэрэгтэ эдэ дурадхалнуудые зорюулагдана.

Заводой олон хүдэлэмэришэд, тусхайлан залбад, долоодохи хүн бүхэн урлан нарижуулгын хүдэлэмэридэ хабаадалсана. Тэдэнэр эндэ жэлдэ абаһан үилгаяа үлүүлэн дүүргэ. Үйлэдбэрнин ашаг үрэ дээшэлүүлхын тула үнэтэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэгээр хараалаһан зорилгоёо болзорһоонь шэнэ һаалар урид дүүргэжэ, 56 мянган тухэриг арьбалыта ороодо 64 мянган тухэригэй алмаата хэмэн байна.

Эдэбхитэйшүүд партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ социалис шана үилгэ абахай. Урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, съездын нэгдэхэ үдэр болотор 15 мянган тухэригэй, заводой 50 жэлэй ой болотор 32 мянган тухэригэй алмаата хэхэ гэжэ тэдэнэр хараалаа.

Урлан нарижуулагшад үйлэдбэрнин олон асуудалнуудые шидхэлсэдэг юм. Алишье заводо, предприятиеда ёёрын бэрхэшэл, шахардуу байдалай тохёолдогшэ шадэжэ. Бэрхэшэлтэй сагай ерэхэдэ эдэбхитэйшүүд ле ехэ туһалажа хүргэнэ байна. Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэнэ үнэ бүхэн гаргаха станцные 4 нарижуулха тухай ехэ бодомжолоо. Техническэ таһагай инженернүүдэй зохёоһон металл отолхо нэг картые цехэй технологууд һолгэхэ эрхэгүй, мүн тэрэнные зүбтэй дээрэ тооложоншье байгаа. Тиимэдэ ехэ хандашидхэна. Заводой эдэбхитэйшүүдэй анхаралда ороолгоо гаргаа ажаллаһаная ашаар продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хэмжээн жэл бүхэндэ дээшэлжэ байнаар.

Мүн тэдэнэй үйлэдбэрнин арга болможо алирүүлэн хэрэглэхэ дурадхалнуудай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ байһаная ашаар ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлэгдэнэ, продукциин шанар һайжаруулагдана. Завод ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар хараалаһан табан жэлэй далбаряе үлүүлэн дүүргэ. Ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ, урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэх, шана технологи нэбтэрүүлхэ гол шэнэлэл барилгаһанинь һайн үрэ дүн харуулаа. Дүрбэн жэл 10 барын туршада ажалай бүтээсэ 36,5 процентээр дээшэлөөн байна. Хүдалдаһан продукциин хэмжээн табан жэлэй хугасаада 67,6 процентээр ургаа.

Заводой урлан нарижуулагшад, ухаалаг зохёогшод технико-экономическэ талаар һайн үрэ дүн түйлаха хэрэгтэ горитой туһа нэмэрэ оруулалсана. Ажалай эмхидхэл һайжаруулха, арга болможо алирүүлэн хэрэглэхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулжа байгаа эдэбхитэйшүүд һайн ашаг үрэ үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридээ нэбтэрүүлжэ байна. Техническэ дэбжэлтэ түйлаха талаар урагшаа горитой алхам хэжэ, партиин XXIV съездые угтаха зорилго тэдэнэр урдаа табинхай.

Н. ДЕМИН.
«Электромашина» заводой инженер.

Тоосоото һунгалтын партийна конференци

Һанаһанда хүрөөгүй: юунһээ болооб?

Бурладаймнай томохон предприятинуудай нэгэн Ленинай орденто ЛВРЗ-да болоһон партийна конференцида парткомой хүдэлмэрнин тоосоото зандхэл шагнагдаа. Тэрэнинг зүбшөн хэлсэлгэдэ олон делегадууд хабадаһан байна. Тэдэ конференци дээрэ нүүн тушаа гол анхарал хандуулагдаб?

— Заводоо ашаг олзотойгоор эрхилхэ ёнотойёди. Мүнөөнэй промышленна предприятинуудта наукын зазабринууд, түрүү дүй дүршөл, шинэ техникэ үргэлөөр хараглэгдэхэ, ажалай бүтээсэ горитой дээшэлүүлэгдэхэ ёнотой,—гэжэ партийна конференцида хабадагшад тэмдэглэнэ байна.

Техническэ дабжэлтэ түйлаха, тарөөй үндэһөөр предприятиин һалбаринуудые ашаг олзотойгоор хүгжөөхэ хараата аймгин партийна организаци тоосоото үе соогоо нилээд хүдэлмэри абуулганшье байна. Заводой парткомой хүүхэдэй дорно партийна эхин организацинуудые бэхижөө, коммунистнуудай үүрэг ба харюусалгань дээшэлэ. Тадаалар партийн XXIII съездэй болоо КПСС-эй ЦК-гай Пленумуудэй табиһан зорилгонуудые бүсэлүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабадана. Тиигэжэ Ленинэй орденто ЛВРЗ-гай коллектив табан жилэйнгээ түсэбые болзорһоонь урилгаан дүүргэжэ, энэ хугацаа соо продукци үйлдэбэрилгээ 64 процентоор, ажалай бүтээсые 56 процентоор ехэдхэжэ байна. 1970 оной эрэ нэгэн һарын түсэб үлүүлгдээ, бүхы даарсэ түсэбөө гадуур 684 мянган түхэриг продукци гүрэндэ худалдагдаа. Партийн XXIV съездэй хүндэлдэ долгарһан социалис мүрысөөндэ түс заводой 11 цех эдэбхитэйгээр хабадажа, табан жилэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид бүсэлүүлэн байна. Һүүлэй жилүүдтэ предприятидо түрүү арганууд үргөөөр хараглагдэнэ. Тансахан үнэгэрэгшэ жилэй 11 һара соо техническэ түсэблэлгын гуримаар 79 түхэриг болон шэнэ техникэ үйлдэбэридэ нэвтэрүүлэгдэжэ, тэрэнэй ашаар 300 мянган түхэриг экономическэ ашаг олзо оруулагдаа.

Тиигэшье һаа, предприятиин үйлдэбэридэ горитойхон дутагдалнуудай үлэдэгшье парткомой секретарь **М. Е. Тугутов** тоосоото зандхэл соогоо дурдаба. Илангаа һүүлшын һарануудта заводой гол үйлдэбэри хүчэг олохон цехүүд ашаг олзо багатайгаар худалдаа. Декабрь һарада нарын цехүүд гүрэндэ продукци худалдаха арбан хоногойгоо даабарие оройлоо 50 процент дүүргэгдэ байна. Энэнэйгээ улаамжалан түс завод 880 тонно булад шуудалаа, 160 гаран электромашина сүрэндээ тушаажа шадаагүй. Бусад цехүүдэ продукциин ерынь үнэ сэн ехэ байнаар, ажалшадай салин хүлөөнэй фонд үлүүсэ гаргашалагдана. Ажалай журам эдэхэ ябадал ушарна. Промышленна барилгын түсэб дүүргэгдэнгүй. Энэнтэй хамта загонно комбинадай хүчэлбэрилгэшэдэй ажалаа тодорхой түсэбгүйгээр, хүчэлэлтэй харьяа шалгалгүйгээр эрхилжэ байһаниинь тэмдэглэгдэнэ байна юм.

Иимэ байдал алхадаа үүсдэбэб? Заводой партийна организаци хадаа харюусалгатай түшаал дээжэ байдаг коммунистнуудта, инженерно-техническэ болон ажахын худалдэрилгэшэдтэ шинэ эрилтэ табигдагүй. Партийна эхин организацинуудай худалдэри һайжаруулгадаа партком бага анхарал хандуулаб гэжэ делегадууд хэлэбэ.

— Заводой олон цехүүд ашаг олзо багатайгаар худалдаа байна. Юундэб гэхэдэ, партийна комитет ажал абуулгаа буладхаа. Зарим хүчэлбэрилгэшэд цехүүдэй худалдэри зүбаар эмхидхэлгэдэ туйалагүй,— гэжэ вагонно-хүлөөнэй цехэй секретарь **А. Д. Медведев** хэлэв, сахиһан хадаануудые зүбөөр хубаарилга асуудал тушаа тогтоо. Түс цехта 18 мастер худалдаг. Тэдэнэй дунда орой-доолоо нэгэ инженер, 2 техник тоологдоно. Гэбэшье институт дүүргэгэд, инженер болоһон залуушуул маргаалаарэ худалдаагүй, юрын ажалда ябана бшуу. Эндэ үнэрһөө залуу мэргэжэлтэд удаан худалдагуйгаар заводыгаа гаража ябашадаг.

Баһал иимэ жишээ аппаратна цехэй партбюрогой секретарь **А. Г. Трофимов** дурдаһан байна. «Инженернүүдые юрын ажалда хабаалуулха гэшэнэй ямар ябадал болоноб? Дээдэ ардажгой болоод, һайн дурааран заводто худалхаеэ ерагшэдэ таараха худалмари үгтэнэгүй. Энэнэй парткомой анхарха хараг бэшэ аалуу» гэжэ асуудал тараһай табиһанинь зүбтэй. Предприятиин мүнөө үе сагай техническэ дэбжэлтэ хангалсаха, шинэ түрүү арганууд үйлдэбэридэ нэвтэрүүлэхэ хараатаг эдэбхи хүсхалаа гаргаха хэрэгтэй— залуу мэргэжэлтэд бэшэ ха юм. Тиимэһээ заводой олохон цех, участогуудта үйлдэбэрие зүбөөр эрхилжэ чадаха, экономико һайнаа мадаха мэргэжэлтэд үсөөдэнэ. Иимэ нэгэ шалгалгаһан үйлдэбэрин һалбаринуудай ашаг олзо багатайгаар эрхилэгдэжэ байһаниинь мадаажа.

Локомотив-хабсаралгын цехто хүтэгдэлнүүд олон. Худалмаришадэй ажалладаг газарта таатай зохид эрхэ байдал тухэрэргэдэгүй. Хүмүүжүлгын худалмари һүлаар табигдахгүй. Ажалайнь эмхидхэл муу. Цех дотор электрокарнууд үсөөдэжэ, худалмари һаатана. Иигэжэ делегат **В. В. Сержан** хэлэв, 1971 онэй коллективэйгээ ехэ зорилго табиһан түшаа тогтобо. Худалмаринг сагые ашаглайгаар хараглаха, худалмаришадэй зүгөөс ажалда гэгдэхэ ябадалые үсөдэхэ хэрэгтэ партийна организацинууд ехэ худалмари эмхидхэхэ, цех болон участогуудай ажалые нарин хиналта доро абаха байгаад, биратай нүүмэ хандамгүй. Партийна комитедэй зүгөөс зохихо хэмжэнүүд хараалагдабашье, тадань хүсэндэ хүргэгдэгүй үлэшэнэ. Илангаа инженерно-техническэ худалмариладэй үлэгэ ба харюусалгые дээшэлүүлэхэ тулада бага ороолдоо гаргагдана.

Делегадууд **В. А. Бедров, К. Е. Сердинин** гэгшэд үгэ хэлэхэдэ, залуу худалмаришадые хүмүүжүүлэх, түрүү дүй дүршөлдэ хүргэхэ тухай өгөөлөө. Мүнөө заводто олон залуушуул ажаллана. Алдар нэрэтэй сүүрхэжэ, коммунис ажалай нэрэ солодо хүртэһан коллективүүд олноороо. Гэбэшье зарим цехүүдэй партийна организацинууд комсомолой худалмаришье хангалтагүйгээр ударидана. Залуу хүбүүд, басагадта мүүгаар хандаха үшэр үзэгдэнэ. Ажаллахадань зохихо тавруу эрэх байдал байгуулагдагүй. Тиимэһээ 1970 оной туршада хадаа зуугаад залуушуул ажаллаһа гараһан байна юм. 13-дахи ГПТУ-да түс заводто худалха олон залуушуул нэргэжэлдэ һургагдадаг. Гэбэшье заводой хүчэлбэрилгэшэд, парткомой гишүүд нигэтэшье тэндэ ошохо, техническэ нэргэжэлэй үчилищиин байдалаар һонирхоногүй.

Заводой худалмаришадэй дунда нимгэ-политическэ болон хүмүүжүүлгын худалмари хангалтагүйгээр онцлогдогдоо түшаа делегадууд **П. З. Бугуев, Р. И. Торонов, Г. Шарова** болон бусад хэлэв. Заводой партийна конференциин худалмаридэ КПСС-эй обкомой нэгдэхи секретарь **А. У. Модогоев** хабаадалсаа дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, эндэхи коммунистнуудай бэлэдүүлэхэ зорилгонуудые түшаа тогтоо. Мүн КПСС-эй обкомой секретарь К. М. Продлйвода, партийн Улаан-Удын горкомой нэгдэхи секретарь А. Н. Беликов гишэд эндэ байлсаа. Заводой партийна конференци парткомой шинэ составые һунгаа. Секретарьдаа нүхэр **В. А. Уланов** һунгагдаа.

Т. ГАРМАЕВ.
жанай корр.

Улаан-Удэ хотын Партизанска гуданшадэ Дорже Банзаровой нэрэмжэтэ багшанарай институтэй шэнэ корпус баригдажа байна. Тэрэнэй барилга дээрэ 7-дохи СМУ-гай бригадшад ажалладаг. Эндэ Виктор Митрофанович Нечаевай хүтэлбэриндэй бригадым гэшүүд бүтээсэ шэнэгэгээр худэлжэ, хаяан бүрнигээ даабарие хоёдоо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэдэнэр КПСС-эй эдэлжэтэ XXIV съездым хүндэлэлэй бүтээ ардай нүрсөөндэ ороосоод, 1971 оной нэгдэхи кварталай түсэбым нартын 25 болотор дүүргэхээр зорилгожоной.

Зурагуудэ дээрэ: түрүү бригадад Юрий Елизов, Федор Башук.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Комсомолшуудай һуралсаа

ВЛКСМ-эй ТҮҮХЭ ШУДАЛНА

Хурамхаанай интернат һургуулиин комсомолшуудай «Манай ленинска комсомол» гэһэн политическэ кружогой хэшэлнүүдтэ абалсажа, комсомолой алдарта түүхэн замтай танилсана. Тус кружогой хэшэлнүүдтэ саг үргэлжэ 36 һурагша хабаадалсана. Хурамхаанай интернат һургуулиин физкультурын багша, КПСС-эй гишүүнэй кандидат Баяндо Бадмаевич Батуев ленинска комсомол түхэй хэшэлнүүдэ тон һонирхолтойгоор үнэргэдэг гэжэ. Түрүүшынгээ хэшэлэ дээрэ РКСМ-эй III съезд дээрэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэтэй һурагшадые танилцуулхадаа, «В. И. Ленин РКСМ-эй съезд дээрэ үгэ хэлэжэ байна» гэһэн зураг һурагшадта харуулаа, мүн тиихадэ тэрэ съездэ хабаадалсаһан хүмүүдэй дурдалгануудтай танилцуулаа.

Баяндо Бадмаевич программын ёноор хэшэлэ үнэргэхэһээ үрид, ирэхыдээ, 5—10 минутын турша сэн һүүлэй долоон хоногой үлэсхэрондые байдал тухай, эндэ оронойгоо һоннинуд тухай хэрэгэ үгэдэг юм. Тиранэй удаа урда хэшэлэ дээрэ танилцаһан темэм гол шуудалаа асуудалнуудта тогтожо хэлэгдэ, шинэ темэеэ эхилдэг гэжэ. Тиихадаа хэшэлэ дээрэ ходо шалгуу харуулан ойлгуулаа хараглагдэнэ. —диаграмма, карта, эндэй зурагуудые хараглажа, темэеэ нютагай комсомолой организацийн зүүлгэтэй гү, или совхозой эжэбайдалтай холбожо, ойлгоолгоогоор тайлбарилдаг.

Гэхэдэ хамта Баяндо Бадмаевич Батуев кружогойгоо гишүүдэй хамта ойлгоолгын худалмаридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тус кружогто ябагшадай олонхидынь пионернүүдэй отрядуудай вожатанууд худална. Тэрэнэй уран һайханай бүтээлэй худалмаридэ эндэ кружогойхид табиһаргаагүйгээр ябалцана.

Мөнө һанхан нүхэр Батуевай хүтэлбэрилдэг кружогой гишүүд һайн концерт болгодохэ. Хурамхаанай совхозой Үнэгэтэйн отделениин хонишод, мал харуулагшадай урда харуулна. Тиихадаа тэдэнэр малшадай зүгөөс маргаалда хүртөө.

Политкружогто ябалсагшад Ленинска таһалгадаа комсомол түхэй баян материал суглуулна. Эндэ таһалга соо һурагшад комсомолой гишүүн болоожо абтадаг юм.

Политическэ кружогой шагнагшад гаансаг нинтын худалмаридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг бэшэ, мүн шудалжа байһан темэеэ эдэбхитэйгээр зүбшөн хэлсэдэг байна.

Хурамхаанай интернат һургуулиин директор, аралай гэгээрэлэй отличник, Буряадай АССР-эй габьяата багша З-Б. С. Сажинов иигэжэ хэлэнэ:

— Баяндо Бадмаевич комсомолшуудай политическэ һуралсалай хэшэлнүүдэ тон һайнаар үнэргэдэг, нинтын ажал худалмаридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, һурагшазайгаа, багшанарай дундэ хүндэтэй болоноой.

Г. БАДМАЕВ.
худоо бэшэгша.

КПСС-эй ЦК-гай июлиин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлэхын тулаа

Таряалан, сабшаланда химин яажа хэрэглэхэб

Газар таряалагдаа, лугэ сабшалагдаа бүри һайжаруулаа, ороохо таряанай, үйсэ нисочой баян ургаа хураажа, худэо ажахын продукциудэр дээрэ зонойнгоо эрилтэ хангаха асуудалда КПСС-эй ЦК-гай июлиин Пленум онсо анхарал хандуулаһан байна. Тиимэһээ худэо ажахыда химин хэрэглэхэ гэжэ мүнөөдэрэй шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

Һүүлэй жилүүдтэ минэй промышленность минеральна үтэгжүүлэг, гербицид болон пестициддые ехэдэр гаргадаг болоохой. Шэнэ табан жилдэ минеральна үтэгжүүлэг бүри ехэ гаргагдахаар хараалагдана. Тиимэһээ минеральна үтэгжүүлэгнүүдые, химическэ хоро таряалан, сабшалан дээрэ хараглажа һураха гэжэ минэй таряалшад, луговодуудай харюусалгатай үлэгэ болоно.

Мүнөө минэй аймагай колхоз, совхозуудта дайнай үедэн жилүүдэй-хитэй жэшэхэдэ 10 дахин ехэ минеральна үтэгжүүлэг, гербициддүүд хараглагдана. Жэл бүри таряалан, сабшалан дээрэ 2,5—3,5 мянган тонно минеральна үтэгжүүлэг гаргагдажа, 8,5—10,5 мянган гектар таряалан гербициддүүдэй хүсөөр эдэлэб бог үбшэнүүдэ сэбэрлэгдэнэ. Мүн жэл бүри 300 гаран гектарай ургамалнуудые химиин хүсөөр хорхой шумуулнуудтаа болон ургамалай алдаб үбшэнөө хамгаалагдана.

Худэо ажахыда минеральна үтэгжүүлэг болон гербициддүүдые зүбөөр хараглахэдэ ашаг үрэнь халшагүй ехэ юм. Жишээнь, Түнхэдэхи үрэнэй сорт туршалгын участок дээрэ хиндаһан худалмаринй хүнгүүдые хараад үзэе. Эндэ гектарта 60 килограмм хүртэхөөр азотно, фосфорно, калийна үтэгжүүлэгнүүдые холижо оруулхадань, «Скала» сортын шэнэнсэн ургаса дүрбэн жэл соо гектарай 7,3 центнеррэр дээшэлэ. Мүн хоёр дахин ехэ суперфосфат оруулжа, аммиачна үһэр (гектарай 300 килограмм аммиачна үһэр, 50 килограмм суперфосфат) үтэгжүүлэгдэнэ полиһоо түрүүшын жэлэ «Скала» сортын шэнэнсэ гектарай 7,8 центнер ехэдэр хурааглаа һэн. Харин энэл сортын шэнэнсэн холиже суперфосфадай холисогүй, ганцал 300 килограмм аммиачна үһэр үтэгжүүлхэдэ, ургаса гектар бүридэ ороолоо 3,6 центнеррэр нэмэгдэн байна.

Эндэ ганцаа аммиачна үһэр үтэгжүүлэгдэнэ ороохо ургамалнуудые жагда бэшэрэ ургадаг, урда хойно эдэлэдэг гэжэ эрэдэлтэй. Юуб гэхэдэ, аммиак ургамалнуудай эмнэнь хүчэлтые түргэдэхэ ба юм. Тиимэһээ минеральна үтэгжүүлэг таряалан, сабшалан дээрэ гаргахадаа хүрьһэнэйнь шэнэр, бүриэлтэй (картограммэтэй) таряалуулжа, агрохимическэ лабораториин зүбшөлөөр азотно, фосфорно, калийна үтэгжүүлгэнүүдые сутаньхалижо хараглэхэдэ тааримжатай байдаг. Эдэ туршалгануудай дүнгүүдые хараад байхадаа, минеральна үтэгжүүлэг хараглахэ онсо аргануудые һайжаруулха шухала гэжэ тэмдэглэмэр.

Манайшье аймагай зарим ажахыда минеральна үтэгжүүлгые зүбөөр хараглажа шадагүй. Жишээнь, «Маяк» колхозодо таряалгадаа «суперфосфат гаргахадаа гектар бүридэ 40—60 килограмм орууллыг проодо ороодоо 12,3 килограмм тараһан байна. «Сибирик» колхозой газар фосфороор илангаа дуталадаг. Тиигэбэшье тэдэнэр таряалгадаа гектарай ороодоо 24,9 килограмм фосфорно үтэгжүүлэг гаргаһан байна юм. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 2140 гектар ороохо ургамалнуудай болон хартаабхын полиде минэй 30 тонно үтэгжүүлэг гаргагдаа һэн.

Иимэ баглаг хараглажаһан үтэгжүүлгэнэ ургаса дээшэлхэгүй, харин ажахы улуу гарадаа ороно, үкэ үтэгжүүлэг минэй ханглаха жишээтэй.

Гадна аймагайнай ажахынуудта калийна үтэгжүүлэг ороодоо хараглагдаагүй шахуу. Энэ жэлдэ бүхы аймаг дотор абалд улахэдэ, таряалгадай ороодоо 519 гектарта 56,7 тонно калийна үтэгжүүлэг оруулагдаһан байна.

Таряалан, сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлэг гаргахын хэмжүүлэг аргал шэбэлсэ мартажа болохогүй. Энэнэй жэлэ үнэгүй ааб, таряалан, сабшалангай хүрьһые һайжаруулхадэ аргагүй ехэ нүлөөтэй үтэгжүүлэг ха юм. Гэбэшье һүүлэй жилүүдта аймгайнай ажахынуудта наг шэбэ хабаргаа, намартаа пааг хахалха үедэ гаргахаа болиншоо, 1965 — 1968 онуудта аймгайнай бүхэдээ 45—55 мянган тонно наг шэбэ таряалан, сабшалан дээрэ жэл бүри гаргагдаг байгаа һаа, мүнөө жэл ороодоо 34,5 мянган тонно гаргагдаа байна. Энэ шухалыг шухала ажаг жилгаяа Турбинай совхозодо, Ленинэй нэрэмжэтэ болон «Маяк» колхозуудта хайхарамжагүйгээр хандаа.

Химиин хүсөөр таряалгые эдэб бүртаг бог үбшэнүүдэ сэбэрлэхэдэ ороохо ургамалнуудые хорхой шумуулнуудаа эдэб ургамалай үбшэнөө хамгаалха химин хараглаг онсо сахиһан нарижуулан һайжаруулгаа ажахы бүхэндэ туршалга шухала. Харин мүнөө үедэ гербициддэй туршалгын участок бэшэ газарта, инарлые ажахынуудта туршалгануудые хэгдэнэгүй, хэрэгые һайжаруулха гэжэ ажахынуудай агрономуудай малгин гэжэ гэжэ һанагдана.

С. СОТНИКОВ,
ургамалые хамгаалгаа талаар агроном.

Түнхэ.

Совет орон доторнай

Тюменийн гэрэл ба элшэ

Тюменийн теплоэлектроцентраль 450 мянган киловатт хүсэтэй элшэ хүсэ үгэхэ проект хүсэлдүүлбэ. Долоодохи турбогенератор тус станцида табигдаа.

Тюменийн ТЭЦ Баруун Сибирьтэхи нефтийн болон газай олзоборилгын газарнуудые электрын элшэ хүсөөр хангана. Тэрэнэй зарим хубиие Ураал худар дамжуулдаг. ТЭЦ-эй халуун элшэ Тюменийн бүхы предприятиинуудые, байрын гэрнүүдые дулаалана. (ТАСС-эй корр.)

Тюмень.

Дүрбэдэхи энергоблок ашаглалгада оруулагдаа

ГОЭЛРО тухай Ленинэй түсэбэй 50 жилэй ойн гүйсэхын урда тээ Трипольско ГРЭС-тэхи дүрбэдэхи энергоблок ашаглалгада ороо.

Үнэрһэн жилэй туршада эндэхи барилгашад болон хабсаргагшад тус станцида дүрбэн агрегадай гурбыень ашаглалгада тушаа. (ТАСС)

Саратовска авиационно заводой коллективи партийн съездэй хүндэлэлдэ абаһан социалис үлгэнэ ажалтатай бэелүүлэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: самолет хабсаргадаг цех соо.

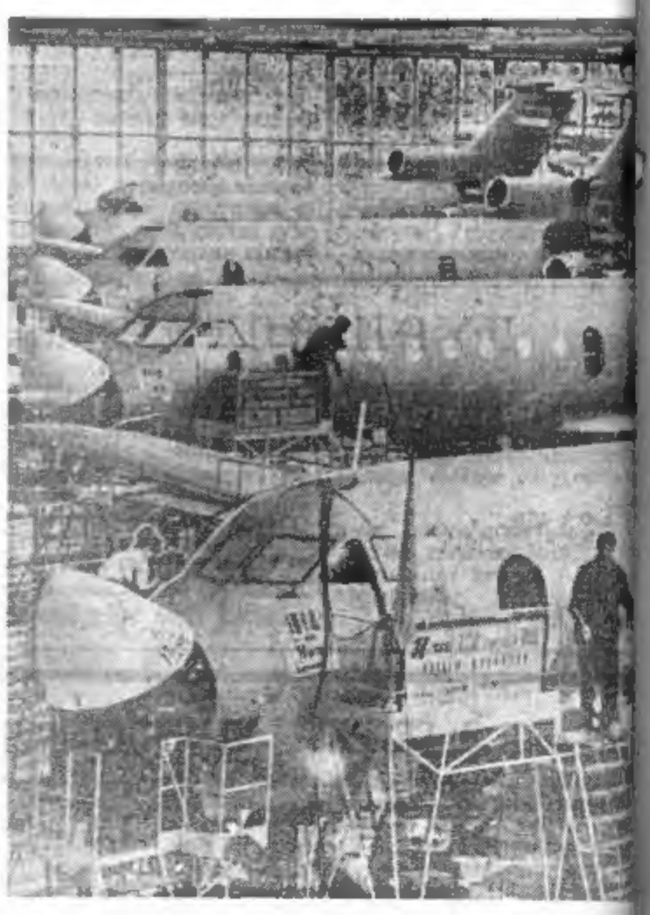

ҺАЙХАН СЭДЬХЭЛ

Зураглал

Үүрэй толон сайрада, үглөөнэй нараная бүлтэйжэ байха үе хэды байхан бэ! Орон дэлхэй аяк ороо байнгадал жэргэгээр үзэдэхэ. Салиог үглөогүүр тэнгэрнин харгаар уйан ягаан туяанай һэмжэн үүлэнүүдтэ туджа байхыень кодоо харана байнаиб гэжэ һанахэр.

Иимэ һайхан үглөөнүүдые һаалишан болоһон сагһаа хойшо Долгоржап Даржаповна алгадгүй угтажал ябана. Энэ үедэ тэрэ үнэздэ һаажархёод, сайгаа уухала гэртээ буусажа ябадаг заншалтай.

Энэ үглөөгүүршье Ехэ-Цагаанай гүүртэдэ аалыень нэгэл сагтаа захалжа, эмхитэй һайнаар үнэрбэ. Баалишад бүлто хүхюутэй, нуганайнууд. Халаад үмдэһэн һаалишад һуулганнуудые барьяад ла һү тушаан абадаг таһалга руу орожол ороожол байна. Һүгэ хамжуулжа, бидонуул соо хэзэ ла гарана. Тиихэдэн хэнинишье нарнагүй, бүхы юумэен нарлиаар хэхые ороолдоно. Ялайшатар утаһан бидонуул дээрээ хадан дабхар шүүр, марли табижа, һүгэ һайнаар шүүнэ.

Залуушатуудынь һүнэй тоо бүридэдэг дэбтэр руу эмхилуулгүй шагаана. Зариманинь дуутайгаар синшэлэ, нүгөөдүүлынь «еха һү баатай» гэжэ баярлаһандаа согтойнооор тэшхэлзэд гарана.

Үнэнэй баалишад худалмаринтоо дуи тухай һанагаа хэды эрбеһэн ба, дарууханаз үнэгэрэн. Тэдэнэр хэды шэнэхэн һү һаажа байһаньа багсаамжаар тухайлаад ла ябана ха юм. Долгоржап Даржапова энэ, үглөогүүршье нүхэдтээ хамта худалмаринтоо дуи шинжалжэ үзэнэ. Дүрэлэтэй баалишад Цырен Чойжамсуева, Радна-Цырен Раднажапова, Бизьн Раднаева болон бусад хэр ехэ наагааб гэжэ харана. Эдэнэр олон жилдэ хамта ажаллажа, мэгэ бүлэ мэтэ болоноохой. Нэгэнэйгээ баярлахада бүлта согтой дорюун ябаха, нүгөөдынгөө бэрхэшэлтэй байдалда ороходо, бүлта туһалха гэжэ эрмэлзэдэг һайхан заншалтай.

Гүүртэдэ залуу баалишад ерээ гэлэй. Тэдэнэр дүрэлэтэй баалишад мэдэхэ, шадаха хэргээрээ туйа хүргэдэг, захяа заабари үгэдэг юм. Комсомол басагад Галина Ринчиндоржиева, Зина Дымбрылова баалишадай мэргэжэлые амжалтатайгаар шудалжа байшадаа агаашь нэхэдэг хүндэлжэ, айлгаар ехэ баяр баяслаан хүргэжэ ябадаг. Энэ бүгэдэдэ дүрэлэтэй баалишан, фермэй партийна бүлэгые даагша коммунист Долгоржап Даржаповна Данзановагаа аша габьна ехэ.

...Түрэн урасхалта Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ нодоор барилган сэбэ гэрнүүд жэрылдэнэ. Энэмнай Сэлэнгын совхозой Ехэ-Цагаанай отделениин түб һуурин гэжэ. Эндэ ажалша бэрхэ хүнүүд ажаһуудаг юм.

Долгоржап Даржаповна партийна даабаришье һайнаар дүүргэнэ. Тэрэ фермынгээ 8 коммунистаа бүридэлэн партийна бүлэгые удирдадаг. Энэ бүлэг фермын гол хүсэн, тэрэнэй ажалтын эхин мүн. Тиимэл хадаа энэ коллектив коммунис ажалай бригада, «Октябрьскэй 50 жилэй ойн» нэрэмжэтэ фермэ гэжэ алдар солотой.

Д. Данзанова энэ эбтэй коллективэй нэгэ гишүүнинь болоно. Тиимэшье мүрөөө тус коллективые хүмүүжүүлэгдэ Долгоржап Даржаповнатай үүрэг ехэ. В. И. Ленинэй зуун жилэй ойн урда тээжэ Д. Данзанова ойн баярай медальяар шагнагдаа. Сүүгэ баалишанай гэртэнь габьяата ажалайнь түлөө үгтэйзэ Хүндэлэлэй грамотанууд олон. Тэрэнэй үргэн сэнхэдэ Ажалай Улаан Тугэй ордэн ялгардаг.

Долгоржап Даржаповна абьяатай шагнаар ажаллахынгаа хажуугаар 8 ухибүүдэй эхэ юм. Малшад Бидма-Цырен нүхэртэй ухибүүдэ багаһаньь хойно ажалда дурэтайгаар хүмүүжүүлнэ.

Ажаллажа ябаад, найман ухибүүдые томо болгохонь амарган бэшэ. Тэд энэ ушарта тэдэнэдэ Эхэ ороной туйална.

Малшадай бүлэдэ найдамтай халаан ургана. Хүн бүхэнэйнь урда ургэн харгы нэлгэтэй. Уугаи Буда-Цырен хубуунинь Улаан-Удын түмэр замай техникум дүүргэгэд, ажаллажа байха зуураа Хабаровскын түмэр замай транспортын институдта заочнаар һуралсана.

Бимба, Цыден-Еши басагадынь 10-дахи класс дүүргэгэд, эхэтэеэ суг ажаллана. Нэгэнинь баалишаадар, нүгөөдэнь фермын тоо бүридхэгшөөр худална. Эдэ хоёр комсомол басагадынь мүн ла ажалай үльгэр жишээ харуулдаг. Эдэнэр фермын ажалда хара багаһаа даданги хадаа юуншье бэрхэшэлтэй бэшэ.

Д. Данзанова—Буряадай АССР-эй Верховно Соведай депутат. Арад зонай эрилтэнүүдтэ тэрэ анхаралтайгаар хандадаг, али болохоор тэдэндэ туйалха гэжэ ороолдоог юм.

Ажалдаа урагшатай, хамтын хэрэгтэ эдэбхитэй энэ эхэнэр мүнөө сагай эхэнэрнүүдэй дүрэ шэнэжые элэгэр харуулжа үзэжэ гэшэ. Иимэл һайхан сэдьхэлтэй юм даа, Долгоржап Даржаповна Данзанова.

В. САМБУЕВ.

Арадай хиналтын комитедүүдтэ

ХУУРМАГ ДАНСА, ХОМХОЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД

Автомобильна харгы эрхилдэг байновой линейна управленидэ ниидэсова журам бүдүүлигтэр зөрчидэдэг, ажалай эмхидхэлдэ хоритойхон дутуу дунданууудай удирлагадаг байнымь Бэшүүрэй аймагай арадай хиналтын комитет ханхан тодоруулба.

Техникэ тон муугаар ашаглагдадаг, механизаторнуудай ажал нормологдодоггүй, тиимэнээ техникэ зөөнбарилгада ехэ мунгэ зөөри гаргашалагдадаг байгаа. Жишээнь, эндахи шофер Перелыгин нормын ёноор 48 часай орондо 19 удэр соо автомобиль зөөнбарилна, жолоошон Слепнев «ЗИЛ» машиные 28 часай орондо 115 часай туршада зөөнбарилна. Тиихэдэ Петров автогрейдерые 1969 оной ноябрьнаа хойшо зөөнбарилна, тиигээд энэ бүхы үе соо галин хулгэ абана.

Арадай хинагшад хуурмагаар зохёожо башалгадхэн олон нарад олоо. 1970 оной февраль соо техникэ зөөнбарилнай хэбэртэйгээр хуурмаг 17 нараяд башалгажа, хадэн мянган түхэриг гүлбэри үгтэнэн байба.

Гадна управленийн начальник Комраков, главна инженер Пестерев гэгшэд сагнаа улуурэ ажалдаабди гажа шалгаад, гол салиндаа намалтэ түлбэри абадаг болоһон байба. Тиихэдэ найндэрэй үедэ, мүн аймаралтыи удэриуудтэ Бага-Куналейн хуурга дээрэ 1970 оной апрелиин 25-наа майн 10 хүртэтэр дежурлаһан хэбэртэйгээр хуурмаг сааріа зохёогоод, Комраковынь 142 түхэриг, Пестеревынь 126 түхэриг, мүн управленийн бусад худалмарилагшад хамта дээрэ 385 түхэриг мунгэ үбэршэлэн байна.

Тэрэнэнээ гадна, управленийн хүтэлбэрилэгшэд хуурмаг тоосоонуудые зохёоно. Жишээнь, 1969 оной түсэб үлүүлжэ хуурганэн хэбэртэй болохыи тула Бичурка горхон дээгүүрэн хуурга зөөнбарилаһан тухайда мэдэйнгээ тоосоондо оруулаһан байба. Үнэндээ тэрэ хуургань 1970 оной мартда зөөнбарилагдаа юм.

Управленийн хүтэлбэрилэгшэдэй хуули бусаар абаһан мунгээ жасада бусаахыень арадай хинагшадай районно комитет залгаа. Тэрэнэнээ гадна, хуурмаг данса зохёожо, ажахыда хохидол үзүүрүүлһэнэй түлөө управленийн начальник Комраков 204 түхэриг, главна инженер Пестерев 360 түхэриг түлөө болобо.

М. ШАГДУРЖАПОВ.

БҮЛЭГ, ПОСТНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ШАЛГАГДАНА

КПСС-эй Хилгтын райкомой хажуута бюро дээрэ аймагай арадай хиналтын органуудые партийна организацийн зүгнөө хүтэлбэрилэх түхэй асуудал хараажа үзэгдэбэ.

Партийна организацийнуудай хоёр туһалжа байдаг, үүсхэл эдэбхиень дэмжэдэг, ажал худалмаридынь анхарал хандуулдаг гаргаруудтал арадай хиналтын бүлэгүүд, постнуудые һайнаар худалмэ гэжэ бюро тэмдэглэбэ. Жишээнь, Наушки станцийн үзелэй партком арадай хиналтын бүлэгүүдэй, постнуудай ажал хөрэгтэнь ехэ үргэлжын анхарал хандуулдаг, худалмэрэй, түсэблэхэдэнь, ямар асуудалыг хиналта хэлхиень зүбшөлсэдэг, бүлэг, постнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнадаг байба. Энэ талаар толкотажна фабрикыи, 466-дахи ПМК-гай, «Дружба» колхозой, Худоргин совхозой партийна организацийнуудай худалмэри һайнда тооцогдобо.

Гэхдэй, хамта, Хилгтын совхозой, гортопой, коммунальна предприятинуудай комбинадай партерганизацийнууд арадай хиналтын бүлэгүүдэй ба постнуудай худалмэрие удирдалгагүй байнайнгаа түлөө шүүмжэлдэг.

Тэдэ үбшэнэ марбогдажа гү, али ондоошье шалтаганар мал гаргалхадаа колхоз, совхозуудта аргагүй зэ хохидолтой гажа хэндэшье мэдэжэ. Гэхдэй хамта хурьга, тугал, поршоонхо—нарай мал түрүүшын арбаад хоног соо эхынгээ ураг хухэхэ үедэ илангаа аюор гаргалдаг гэжэ. Энэ талаар 1968 ондо Н. Алексеев Россий Федерацийн түбэй областынуудай нихон ажахынуудта мэнжэлгэ хайн байна. Тэрэ мэнжэлгэ дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, түрэһөөр жилэй турша соо гаргалһыень 100 процентээр абаа һаа, тугалнуудай 72 процентнь, хурьгадай 61 процентнь, поршоонхонуудай 76 процентнь түрүүшын 10 хоногой туршада гаргална.

Тиимэнээ нарай хурьга, тугалнуудай үбшэлжэ гаргалхынь түрэхэ малые харуулһанаа, нарай түлөө зүбшөлсэдэг, бүлэг, постнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнадаг байба. Энэ талаар толкотажна фабрикыи, 466-дахи ПМК-гай, «Дружба» колхозой, Худоргин совхозой партийна организацийнуудай худалмэри һайнда тооцогдобо.

Гэхдэй, хамта, Хилгтын совхозой, гортопой, коммунальна предприятинуудай комбинадай партерганизацийнууд арадай хиналтын бүлэгүүдэй ба постнуудай худалмэрие удирдалгагүй байнайнгаа түлөө шүүмжэлдэг.

Тэдэ үсэхэн бүлэгүүд худалдэг. Тэдэнние үүсхэл, эдэбхигүй хүнүүд хүтэлна. Тиимэнээ урда табигдаһан зорилгоо дүүргэжэ шаданагүй, үйлэдбэрнин үүсэб, дэлбэрилуудай хэр дүүргэгдэжэ байныень үдэр бүхэндэ хинамжалнагүй.

Партийн райкомой бюро тогтоол абажа, арадай хиналтын бүлэг, постнуудые бүри һайнаар хүтэлбэрилхыень, тэдэндэ үдэр бүриин туһалажа үүгүлжэ байхыень колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай ба эмхи зургаануудай партийна организацийнуудые үүлгэлбэ.

Бүлэгүүдэй ба постнуудай худалмэри туйла асуудалые партбюроогой, партийна суглаанай үлэмжэдэ табижа байхыень, колхоз, совхоз, предприятинуудтахи, цех, фермэнүүдтэхи ажал хөрэгэй түлөө арадай хинагшадай харюусалга дэшэлүүлхыень парторганизацийнуудай секретарьнуудта зөвлөгдөнө.

Мүн баһа хиналтын худалмэридэ шалгарһан хүмүүдые алк болохоор үрмашуулхыень, тэдэнэй худалмэрийн дүй дүршэлые сосолон далгэрүүлхыень партийна эмхинүүдтэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ зөвлөгдөнө.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

Колхоз, совхозуудай комсомолой организацийн секретарьнарай Бүхэросси̇йн семинар Чувашска АССР-эй Чебоксары городто һаяхан үнгэрбэ. Тус семинарта зонай республикаһаа хөөр хүн хабаадаһан байна. Эдэнэрнай хэд би гэхэдэ 3 дэрэ айнагай «Октябрьский» совхозой комсомолой организацийн секретарь Виктор Даржиев, Улаан-Удэ айнагай Ленинэй нэрэмжэтэ шахазай—Тимофей Филатов гэгшэд болоно. Чебоксары городнөө бусаяа ерэһэн Т. Филатовтай уулзажа, хараһан үзэһэн тухайгаа хөөрэхыень зонай корреспондент тэрэнэдэ нурадхаһан байна.

Халан абамаар дүршэл

Тус семинар ВЛКСМ-эй Центральна комитедэй колхоз, совхозуудай комсомолой организацийн секретарьнарай ажал худалмэрийн дүй дүршэлые хубаалдахынь тула эмхидхэгдэнэ байгаа.

Үргэн совет оронойнай зүг бүхэнэй колхоз, совхозуудай комсомолой организацийн секретарьнар Чебоксары городто сугларан гэнэ. Городнөө хоёр бүтэн орошодог Богатыревска районой «Гвардейский» гэжэ колхозой зүгшүүлэгшэ эмхидхэлтэй, ажабайдалтайнь танилсаабди. Колхозой залуушуул маниие ехэ найнаар, гоёоршье устажа абаа. Колхозой ошохоёо түмэр харсын станци дээрэ буугаад байгаанай, автобус болон хэдэн паар мори шаргаар маниие үетэжэ ирэх. Дуратай юумэдэ нугаад ял колхоз ерэбэди даа. Колхозой түб нуурин хүрэмэ ерэхэдэмнай, «Бүхэросси̇йн семинарта хабаадагшадта амар жэндэ!» гэһэн амаршалга урдамнай арюжа байгаа бэлэй.

Тимофей, ошоһон колхоз, тэндахи залуушуудай ажабайдал тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэт дав.

«Гвардейский» колхоз, республика соогоо түрүү, томошье ажахынуудай нэгэн. Амахынь гол нальбари—тарган, мал ажал. Үнгэрэһэн жэл нэгэ сектар газарһаа бүнда эзэгээр 30,6 центнер тарган хурьгадаа. Валова суглуулбаринь ухамтадаа 97 мянга 820 центнер болоо. Тиихэдэ шахан тарганалуулгадаһан малай сүүдхэн бүнда эзэгээр нэгэнүүр 950 грамм хүрэдэг. Нэмэхий нэгэ үнэнэнээ 2600 килограмм нүн нааг дана. Малай байра, ну нааган онцлогорууулагданхай, байра байдалынь һайн.

Колхоздонь бүхэдөө 5 мянган гэшүүд тоолдодоно. Тэдэнэй дундаһаа 219 нүн комсомолой гэшүүн.

Эхэ оронойнгоо олон ондоо нютаг газар бүхэнөөс сугларһан бидэнэр колхозой суурхаһан залуушуулай ажабайдалтай түрэгэ танилсахые хүсэбэбди.

Семинарта олон нүн үгэ хэлэв. Бултанай хөөрөөн гоё манда нокилхолтой юумэн олзо байгаа. Бусадай дундаһаа эндэхи бүнда нуугуулиин директорэй заидхэлэр ба иланганга нанирхоёб, олон юумэ хадуужа абааб.

Тиихэдэ манай ажахынуудта залуушуулай юундэ тогтодогүй байһан шалгаганнь мэдэжэ абааб. Нуугуули ажалые хоёрой хоорондо бата бэхи хаби барисаан байхо ёнотой. Түрэл нютагтаа, түрэлэн газартаа дурлаха, омогорхохо, ерэздүйнь түлөө хододоо тэмсэхэ ёнотой гэһэн асуудалнуудаар нуугуули хумуужуулхы хүдэлмэрэ һайнаар явуулна.

Тэрэнээн «Нуугашад 5-дахи классаа эхилжэ хүдөө ажахын техникэтэй танилсана, 6-дахи классаа трактор үзэнэ, тэрэнние жолоодожо нуранэ. Багаханаа эхилжэ колхозой ажал худалмэридэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажал худалмэрийн, химэлэнэй үнэ сэн ойлгожо абана.

Колхоздо соглой байшангай галхынууд нэгэтэшье унтардаглүй. Тэрэ хадаа гансал нютагайнь залуушуулай үүсхэл, шадабариһаа бэшэ юм. Нуугуулиин дэргэдэ механизаторнуудай кружок, тусхай нуугуули эмхидхэгдэнэй тула кадрнууд эндэ бэлдэгдэнэ. Дунда нуугуули дүүргэгдэ гү, али армиһаа ерэд, залуушуул эдэл наа колхоздоо үлдэг, үйлдбэридэ хабаададаг заншалтай.

Колхоздонь комсомолой табан организаци худэлмэрилнэ. Тэдэнэй худэлмэри ганса секретарь хүтэлбэрилдэг бэшэ, организаци бүхэнэй түлөө коммунист харюусалгатай байдаг. Комсомол-залуушуулай фермэ, бригада болон звенонууд олон. Тэдэнэр өөнэд хоорондоо мурысэдэг, дүй дүршэлөөрөө хубаалдадаг байна. Комсомолшуудна бүридэнэн агитбригада хүрэз нютагайнгаа ажалшадта айлшалжа концерт харуулдаг, субботник болон воскресникуудые үнгэрэдэг байха юм. Тэрэ мэтэшэлэн колхозой комсомолой организаци өөрын 300 мянган түхэригэй фондтой болоһонние ехэтэ һайнаамаар, үйлэдбэриин туруушуул, олонитын худэлмэридэ эдэбхитэй хабаадагшад ВЛКСМ-эй колхозой комитедэй эгэлөө ажарха, олншалха путевкоор шагнагдадаг, үнэтэ шангуудта хүртэдэг байна. Нүнэй товарна, гахайн фермэнүүдэй, МТМ-эйн худэлмэришэн-комсомолшуудта ол дахин шан барюулагдаһан. Хабарай тарилгын, тарма хурялгын үедэ комсомол-залуушуулай бүхэли бригада, агрегат эмхидхэгдэжэ, хүсэ хабаяа туршадаг заншалтай.

Тэдэнэй ажабайдалтай танилсаад байхадаа, олон юумэ өөнэдөөмнай дулдыдоно, ажабайдалай халуун охин өөнэдымной гаата гэжэ яала найн ойлгогдоно.

«Гвардейский» колхозой комсомолой организацийн секретарь 14-дэхи жэлэй энэл туршаалдаа худэлнэ.

Семинарта хабаадажа, ямар һанаажинуудтай бусаа гээмэбта?

Тус семинарта хабаадалсажа, өөрынгөө ажалда шухала олон юумэ ойлгооб. Олон хүнтэй танилсааб, хөөрэлдөөб. Киргизэй ССР-эй «Ясси» совхозой Базарбаев, Челябинска областьһоо Дзюба Юрий болон бусадтай тала орон, хэзээ ажал тухайгаа бэшэгээр мэдэлсэжэ, дүй дүршэлөөрөө хубаалдажа байхые хүлэзэб.

Арбан класс дүүрэгэд, хоёр жэл эсэгэтэй мал ажалда худэлөө хүм. Мунөө 3-дахи жэлэй түрэл колхозой секретарьяр худэлнэб. Үзэнэн, дуулаһан юумэн тухайгаа район доторхи колхоз, совхоз, предприятинуудай секретарьнарта декабриин 17-до болоһон семинар дээрэ хөөрэжэ үгэнэн байнаб. Өөнэдынгөө залуушуулай һалар хөөрэлдэжэ, худэлмэридөө таарамжатай шиидхэбринуудые абаха бэлэбди гэжэ һананаб.

Һаяшаг тогтоогдоһон Хурамхаанай леспромхозой түб тосхон Майскдэ барилга улам үргэдэнэ.

Найман жэлэй саана хоёһон тала байһан газарта ехэ тосхон тогтожо, мунөө тэндэ 2000 гаран хүн ажаһууна. Хоёр дабхар байрын гэрнүүд, 200 хүнэй һууритай клуб, дуканда нуугуули, 35 оротой больница, столово, почто, гурбан скэнүүд магазин һүүлэй үедэ эндэ баригдаа. Машина техникэ зөөнбарилха мастерской, теплотрасса мунөө үедэ баригдажа байна.

Зураг дээрэ: 1. Участковоо больницые даагша врач Надежда Михайловна Кармес; 2. Баргажанай тубдиспансерэй лаборант, ВЛКСМ-эй гэшүүн Ольга Манзырова флюорографическа рентген аппарадай дэргэдэ; 3. Больницын байшан.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШАЛГАЛТА ЭХИЛБЭ

Буряадай АССР-эй Культурын министерствын дэргэдэхи соёлой худэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлэй дээшэлүүлдэг курсада үнгэрһэн жэл соо 338 хүн һуража гараба.

Январь һарада баянистнуудай түрүүшын бүлэг гарахань. Худон нютагуудна суглаһан арба юньн басагад, хубуудай баянистнаа гаана, клубай худэлмэрилэгшэдшье, арадай хоорой хүтэлбэрилэгшэдиржэршье болохо эрхэтэй байха.

Эдэнэраймнай дунда мэргэжэлдэ тон дуратай, багшанарайнгаа ороллогые хэрэг ажалаараа хэрюудха байха гэжэ найдахаар нухад олон. Тэдэнэй тоодо Баунтынаа Зоя Щегловская, Баргажанаа Юрий Распопов, Хэжэнгэнэ Ким Цырендоржиев, Бэшүүрэнэ Дашабал Санжиев, Саланганаа Нина Асеева гэгшэд болоно. Эдэ нухэдэй галтаа «4», «5» гэһэн сэгналтануудаар, шалгалтануудаа барихань дамжагүй.

Эхилэд байһан жэлэй январь һарын 5-наа республика доторхи үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулинуудай багшанар сугларжа, мэргэжэлэй баһал дээшэлүүлхэнь. Тэдэнэртэ П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ Улаан-Удын хүгжэмэй һургуулиин багшанар лекци уншаха, практическа хэшээл заабари үгэхэ, дүй дүршэлтэй хубаалдаха байна.

К. ЖУКИНА.

Мэргэжэлтэн зүбшөл

УУРАГ ЯМАР ТУҺАТАЙБ?

Эдэб үбшэндэ марбогдажа гү, али ондоошье шалтаганар мал гаргалхадаа колхоз, совхозуудта аргагүй зэ хохидолтой гажа хэндэшье мэдэжэ. Гэхдэй хамта хурьга, тугал, поршоонхо—нарай мал түрүүшын арбаад хоног соо эхынгээ ураг хухэхэ үедэ илангаа аюор гаргалдаг гэжэ. Энэ талаар 1968 ондо Н. Алексеев Россий Федерацийн түбэй областынуудай нихон ажахынуудта мэнжэлгэ хайн байна. Тэрэ мэнжэлгэ дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, түрэһөөр жилэй турша соо гаргалһыень 100 процентээр абаа һаа, тугалнуудай 72 процентнь, хурьгадай 61 процентнь, поршоонхонуудай 76 процентнь түрүүшын 10 хоногой туршада гаргална.

Тиимэнээ нарай хурьга, тугалнуудай үбшэлжэ гаргалхынь түрэхэ малые харуулһанаа, нарай түлөө зүбшөлсэдэг, бүлэг, постнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнадаг байба. Энэ талаар толкотажна фабрикыи, 466-дахи ПМК-гай, «Дружба» колхозой, Худоргин совхозой партийна организацийнуудай худалмэри һайнда тооцогдобо.

Гэхдэй, хамта, Хилгтын совхозой, гортопой, коммунальна предприятинуудай комбинадай партерганизацийнууд арадай хиналтын бүлэгүүдэй ба постнуудай худалмэрие удирдалгагүй байнайнгаа түлөө шүүмжэлдэг.

Тэдэ үсэхэн бүлэгүүд худалдэг. Тэдэнние үүсхэл, эдэбхигүй хүнүүд хүтэлна. Тиимэнээ урда табигдаһан зорилгоо дүүргэжэ шаданагүй, үйлэдбэрнин үүсэб, дэлбэрилуудай хэр дүүргэгдэжэ байныень үдэр бүхэндэ хинамжалнагүй.

Партийн райкомой бюро тогтоол абажа, арадай хиналтын бүлэг, постнуудые бүри һайнаар хүтэлбэрилхыень, тэдэндэ үдэр бүриин туһалажа үүгүлжэ байхыень колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай ба эмхи зургаануудай партийна организацийнуудые үүлгэлбэ.

Бүлэгүүдэй ба постнуудай худалмэри туйла асуудалые партбюроогой, партийна суглаанай үлэмжэдэ табижа байхыень, колхоз, совхоз, предприятинуудтахи, цех, фермэнүүдтэхи ажал хөрэгэй түлөө арадай хинагшадай харюусалга дэшэлүүлхыень парторганизацийнуудай секретарьнуудта зөвлөгдөнө.

Мүн баһа хиналтын худалмэридэ шалгарһан хүмүүдые алк болохоор үрмашуулхыень, тэдэнэй худалмэрийн дүй дүршэлые сосолон далгэрүүлхыень партийна эмхинүүдтэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ зөвлөгдөнө.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

Тэдэнэй үсэхэн бүлэгүүд худалдэг. Тэдэнние үүсхэл, эдэбхигүй хүнүүд хүтэлна. Тиимэнээ урда табигдаһан зорилгоо дүүргэжэ шаданагүй, үйлэдбэрнин үүсэб, дэлбэрилуудай хэр дүүргэгдэжэ байныень үдэр бүхэндэ хинамжалнагүй.

Партийн райкомой бюро тогтоол абажа, арадай хиналтын бүлэг, постнуудые бүри һайнаар хүтэлбэрилхыень, тэдэндэ үдэр бүриин туһалажа үүгүлжэ байхыень колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай ба эмхи зургаануудай партийна организацийнуудые үүлгэлбэ.

Бүлэгүүдэй ба постнуудай худалмэри туйла асуудалые партбюроогой, партийна суглаанай үлэмжэдэ табижа байхыень, колхоз, совхоз, предприятинуудтахи, цех, фермэнүүдтэхи ажал хөрэгэй түлөө арадай хинагшадай харюусалга дэшэлүүлхыень парторганизацийнуудай секретарьнуудта зөвлөгдөнө.

Мүн баһа хиналтын худалмэридэ шалгарһан хүмүүдые алк болохоор үрмашуулхыень, тэдэнэй худалмэрийн дүй дүршэлые сосолон далгэрүүлхыень партийна эмхинүүдтэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ зөвлөгдөнө.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

ҺАРА БҮХЭНДЭ ТҮРҮҮЛНЭ

Удэм совхозой Улаан-Одоной отделениин баһалишад һу баяа, тэрэндэ худалдаха һара бүриниг зөөбэри ходоод үлүүлэн нүргэдэг юм.

Үнгэрһэн 11 һарын туршада фермын баһалишан бүхэн үнэн бүриһөө 1899 килограмм һу баагаа. Фермын дүршэлтэй баһалишан Дымит Цыжипова социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, үнэн бүриһөө 2246 килограмм һу баагалд байна.

Б. ЛАНДАПОВ.

Зэдэһээ мэдээсэнэ

АРАДАЙ АЖАБАЙДАЛ ҺАЙЖАРНА

Наймадахи табан жэлэй түрүүшын жилдэ Зэдэн аймагай хүн зонай мунгэн салингай олзо 12 миллион 670 мянган түхэриг байһан юм. Харин табан жэлэй һүүлэйн жилдэ 20 миллион түхэригтэ хүрөө тэхэ гү, али энэнь 58 процентээр үргэнэн байна. Бага салин хүлэ абаһан хүмүүдэй ажалай түлөөһэ дээшэлүүлхэнэй, ажалшадта пенси болон туһалажын сахэр үгтэдэг болоһоной ашаар хүн зонай олзо дахоной хэмжээ ямаа сахэр үргэнэн байна гэнэ.

БАГАШУУЛДА—ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛ

Аймагай нүргуулинуудта 1965 ондо 8411 үхибүүн нүрэһэн байгаа, харин табан жэлэй нүүлэйн жилдэ тадаперэй тоо 9117 болоһон байна юм. Тиихэдэ гүрэнэй тадхэмжэ дээрэ нүрадаг нүрагшадай тоо хоёр дахин дээшэлэн байна юм.

Хэрбээ түсэбтэ табан жэлэй эхиндэ хүүгэдэй исилнуудта 813 үхибүүн хүмүүжүүлэгдэжэ байгаа һаа, 1970 ондо 1417 үхибүүн хүмүүжүүлэгдэнэ гэхэ гү, ямар 1,7 дахин олон болоһон байна. Аймагай арбан тосхондо хүүгэдэй шэнэ эмэн зургаан нээгдэнэ.

СОВЕТ ХУУЛИИН ҺАЙХАНДА

Аймагай ажалшад 1965 ондо гүрэнөө 1 миллион 40 мянган түхэриг пенси болон тадхэмжэ абадаг байгаа һаа, 1970 ондо 1 миллион 456 мянган түхэриг абадаг болоо.

Мунөө 2203 худалмэршэд, алба хаагшад, 2023 колхозник, олон хүүгэтэй 2036 эхэнэрнүүд гүрэнэй тадхэмжэ абана. 20 пенсионернүүд, дайнай 5 инвалид профсоюзай путёвкоор курортно эмшэлгэдэ амарһан байна. 122 эхэнэр эхын орден болон медальнуудаар шагнагдаа, тэдэнэрэй дүрбэнинь «Эхэ-Герой», гэһэн үнэр нэрэ хэргэдэ хүртэһэн байха юм.

А. МОДОНОВ.

ҺАХА ДУУ ТУВАДА

Ажалай илалта

Республикын промышленна предприятинуудай табан жилэй үйлэдбэриин түсэб болзорһоо урда түрүүлэв. Энэ үе соо промышленна продукци бүтэн гаргалга 1,5 дахин дээшэлэв. Жишээнь, шэрэ нүүрһэн 2 миллион тонно, асбест 1 миллион 300 мянган тонно, 600 миллион киловатт-час электрын эзлэх хүсэн, 230 мянган паар арбан гутал, 3 миллион 700 мянганаа дээшэ түхэригэй өёмөл хубсаһан бүтээгдэнэ байна.

Орон дотороо мэдэжэ болоһон «Тувалбест» комбинадай худалмэршэд мянгаа һайн амжалта туйлаа. 1965 оной эхэтэй жишэбэл, тэдэнэр 2,8 ехэ продукци гаргаһан байха юм.

«Хара алтанай» уурхай

Шэрэ нүүрһэнэй Кан-Хемска уурхай түсэбэр хараалгадаһан сагаа хадаа һараар урид ашаглалгада тушаагдаба. Энэ предприятие жил соо 500000 тонно «хара алта» малтаха зуурна, Кызыл, Хову-Аксын «Тувакобальт» комбинат болон республикынгаа зүүн зүгэй бүхы районуудые нүүрһэдэ хангаха шадалтай уурхай болоохой.

Кооператорнуудай амжалта

Туулин ай тайгада мүнөө жэл хүшэн һамар тон албан далбагаэр ургаһан юм. Республикын кооперативнэ-промхозууд 1000 тонно шахуу һамар абаһан байна. Тоджинска районой һамар сохигшод илангаа һайн олзотой. Тэдэнэр 153 тонно һамар сугларуулха түсэбтэй һаа, тэрэнэ 650 тоннодо хүргөө. Тиигэжэ халаан зүүн цехнэр һамар Москва, Горький, Свердловск, Пермь, Псков болон бусад городуудай магазинуудта ялгэгдэнэ байна.

Ангуушад баян олзотой

Республикын ангуушад жэл соо 650000 түхэригэй алтай арбан гурэнгээ тушаахаа зорилго урда табиһан юм. Тэрэ тоодо 6300 булганай, 250000 хармэнэй бэлэн бусад амитадай арбан ороно.

Тайга соо ангуушадай 25 байра шэнэор баригдаһан, хуушан 60-аад байра һэльбэн зөөбэрилагдаһан байгаа.

Олзоборилгын ажахынуудай эрэгтэйгээр ангуурнин үедэ бадаһанэйнь ашаар, мүнөө ангуушад тайгаһаа баян олзотой бусажа эхилбэ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө

1968 ондо болоһон научно-техническа конференциин хэрэ промышленна предприятинуудта НОТ үргэнөөр нэвтэрүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абтаһан юм. Мунөө республикэ доторнай ажалые научна үндэһэ нүүрэ дээрэ эрхилхэ худалмэридэ зуугаад инитын соведуур, 200 гаран бригаданууд хабалдалсана. Энэнэй ашаар ганса 1970 ондо 88 һанамжа дурадхал үйлэдбэридэ нэвтэрүүлэгдэжэ, 400 мянган түхэригэй алмалта хэгдэнэ байна юм.

Н. ЧЕМЕЗОВ.

Винтрин Арадай Республикада эрдэб инэмэ фруктнуудые хурялга дайнай урда увынхэнтэй сасуулкада тэбэ дахин ихэ болоо.

Зураг дээрэ: республикын урда зүгтэхи Батасин нютагай консервын шэнэ фабрикада гаргагдаһан бэлэн продукци. «Бузакалаа» гэжэ худоо инахын үйлэдбэриин кооперативай мунгэ зоорэр энэ фабрика бодхоогдоһон юм.

МТИ—ТАСС-эй фото.

УРМА ЗОРИГ БАДАРУУЛМА

Баяртаг Ц. С. Сампиловай нэрэмжэто музейдэ уран зураг выставка нээгдэбэ. КПСС-эй XXIV съездэ зорюулагдаһан тус выставкэдэ Буряадай уран зураашад зүүн эрхим һайн зураг гуудва табиһан байна. Зураг бүхэнэйнь урда нилэд удаан зогсожо, ямаа анхаралтайгаар танилсаа һаа, уужам дэлгэр Буряад ороной түхэл шанжа заабол баясуулхал байна.

Жишээнь, РСФСР-эй искусствануудай гэбьяата ажал ябуулагшад, Буряадай алхамд уран зураашан Г. Е. Павловай «В. И. Ленин тарнашадай дунда» гэһэн зураг абяаар ла анхаралтатана. Дэлхэйн түрүү үеэл бодолтой уран зураашад агуу багшын түхэл нэмжые мэдэшэгүй байнаар, ялас гэмэ тодо хурсаар гаргаһан байна. Тиигэбшье Г. Е. Павлов онсо өөрын шэлэлтэй, ямагтал Буряад ороной нигта холбоотой образ харуулхые оролдоо. Хэнэйшье мэдэбэр, В. И. Ленин ажалша бэрхэ хүүгүдые айхабтар сохор хундалдаг байнаш шуу.

В. И. Ленин тарнашадтай тадаа уулзашана. Тарнашадай хөөрөөг тон анхаралтайгаар шагнаад, тэдэнтэй үнэ хада тиилэ нүхэр шэнэг юрэнхыгоор хөөрөлдэжэ байхысэнь хужарлан харанябди. Наранай өлиэ дулаан боомэйлнэн байгаалиие, баяр омогорхол, зориг эрмэлзэл түрүүлэн тарнашадай нюур шарайе адагаан харахадаа баясаха, урмашахаше ушартайбди. Гадна гүрэнэй шангай лауреат Д. С. Асеевэй образые уран зураашан тодо хурсаар харуулжа шадаа. Энэ найндаа юу хэн нилээд байсэ гэжэнэ хүнэй түхэл шэнэг тобойсо харуулжань бэрхэтэй юм бэзэ. Гэбшье габьяатай хүнэй тон юрэнхы талые уран зураашан оносолон тэмдэглэнэ.

Хайшаашьеб лаража ябаһан зэмэл мориойшуул хада уулын хоорондохи хабшуу гэзэрта саг зуура гэнтэ зогсошоно. Хүнбэ шулуун дээрэ гараад, сашашни хараа түсэб тухайдаа дүлэтэ үгэ хэлэжэ байнан командираа бүгэдэрэй тойронхой. Бултадаа ябала анхаралтайгаар шагнана. Тэмсэл, эрхэ сүлөө, зол жаргал! Эрхэ сүлөөгэй түлөө. Совет засагай ялаг мандахын түлөө партизанска отрядай комиссар Павел Балтахинов бүхы ами нааша зорюулаа һэн шуу.

Буряадай партизанска отрядай зэгэ түрүүшын комиссар Павел Сергеевич Балтахиновай образые уран зураша И. Г. Налабардин «Военном Балтахинов» гэһэн зураагаараа мүнхэлэв. Энэнь ехэ байн гэнэ.

Мэдэжэ уран зураша Д. Дугаровай революционно темэдэ дуулган зэлэлгэнэгэй байные «Совет засагай түлөө» гэһэн гурбан үлхэн (триптих) гэһэн зураггуудань эдэ бодо гэршэлнэ. Эдэ зураггуудтайнь танилсахадаа уйдан гашуудаха, баясан омогорохо ушартайбди. Ушар шуб гэхэдэ, уран зураша буряад арадайнгаа урданай байдал ялала найса мэдэнэ. Тиимэһээ зураг бүхэнинь ажабайдалай халуун амисхаалтай.

Декабрист Николай Бестужев ганса оортэнь мэдэжэ бодолдоديلدэнхэй. Хүгжэмэй ирагуу аялга зэдэлнэ. Тезд юун тухай?.. Багсаахада, эрхэ сүлөө гэжэ үрэлна ямаатэй. Тэмсэл гоогуур ябаза олдохо эрхэ сүлөө, зол жаргал. Тиимэһээ Н. Бестужев бодолгото болонхой һууна. Харин хүгжэмэй аялгада дуулаа зэлэлгэдэнэхэй зогсоһон Дорио Банзаров юун тухай бодоноб? Энэ хүгжэм тэрэнные хольи замда урилна, арад зонойгоо хуби заяан тухайда бодожо үзэхыень һануулна.

Декабрист Н. Бестужевэй, Буряадай эзэ түрүүшын арадмэтэ Д. Банзаровай образые уран зураша К. А. Дульбеев «Д. Банзаров Н. Бестужевайда эйлшаар» гэһэн зураггаа тобойсо харуулжа шадаа ха юм. Гадна тарэзэй «Партизанска хизаарта» гэһэн зураг мүн баһа һонирхолтой. Хуһанай узуурга һуугаад, ухибүүгэ һүеэроо эдэлүүлэн партизан захизарые хараходаа, эрхэ сүлөө тинмэшье балаар зэлэгдаагүй гэжэ ойлгоноб.

Г. И. Баженовэй «Сурхарбаан» гэһэн зураагай урда хүнүүд зэлэлгэгдэй зогсохоо байха. Юуб гэ, эдэ, буряад арадай ёно заншалта найндэрые уран зураша тон зүбоор харуулаа. Морн урилдаан, бүхэ бариллаан, юродое, бүхы юумэн бүгэдэнэй бин хэбэртэй. Аялдар зоолон харасатай, сэлмэг арюухан шарайгай басаган зөөбхилэн хараа. Энэ хадаа уран зураша В. Я. Гончарай зуураһан «Балерина З. Тажэброва» гэжэ. Басаганай бүхы һанал армалэл хатар нааданда зорюулагдаһай. Хүгжэмэй эдэлхэтэй хамта уян нугархай хатар гүйсэдхэхоор бэлэ зэнэжэй. Гэхэтэй хамта «Тайгые нэтэ» гэһэн зураггаа мүнөө сагай бактаршалхы ажалай халуун амисхаалые, үеынгөө хүнүүдэй эзэшэгүй хатуу зориг эрмэлзэлые тодо һонороор харуулһаниинь, тон найшаалтай. Үгышье баа И. Х. Алтаевай зураһан «Врач Харпухаева» гэһэн зураг харагдыгшэ. Энэ ахэнэрэй ялдам залагай хараса тон ехэ юумэн тухай хэлэнэ. Сагаан халаад шарабтар улаан самса хөөрөй үнгэ зүүһэн тон зохидоор тааралдажа, эмэлэгшэн образые бүрнишье тодо һонор болгоно гэжэ. «Ферма дээрэ» гэһэн зурагань бүрнишье һонирхолтой, ямагтал философско удха шэнэтэй. Ханы налат хүдэлжэ байнан малшад эдэ харуулгаданагүй, харин мүнөө сагай наалишан басагантай танилсанабди. Үнэгэ бүрнин шэрэ тон нирнаар хэрэглэнэ, зураганнгаа гол удхые уран зураша үлүүсэ хүсэтэй болгоно.

Утаһан бүнэдөо хөөр годин хабшуулаһай, гартаа номо барисхай мэргэн нурша зэрэлгээтэ тала руу анхаралтайгаар шэргэнэ. Мэргэн харбагшадай мүрысөөндэ эрхимлэнишье баа, салшадаа бүрнишье мэргээр харбаха шадалтай залуу спортсменүүдые заабол һуугахеб гэһэн хүсэлтэй. Буряадай мэдэжэ нурша, СССР-эй спортын мастер Б. Бальчиновай түхэл шанжые, абаря зангые, һанал армалэлые бодотоор харуулхые тула уран зураша Ю. А. Чирков тарэнтай оло дахин уулзаһан, спорт тухай хэнэ халуунаар хөөрэлдэһэн, харбалсажа байха үедэнэшье хабаадалсаһан байха. Энэ образ хадаа манай эндэ ябала урагшатайгаар хүгжэмэ байнан спортын бүхы амжалтануудые нютэлэн харуулна гэжэ.

Музейн эмхэлэдэгдэй таниллажа байнаар тон юрэн гахэ гү, алин тон тиилэ нютагта орожо ерэнэбди. Хөөсоор хушагдаһан хэды гэрнүүд жэрылдэнэ. Газаань угаагдаһан хубсаһа хунар үлгөөтэй, тэр нанихаанань ори гансаараа насхай нан хуһанай ойро үнэзэ бэлшэнэ. Нютагай ари бэзэр нюгоон тужэ изэмнэнь. Бүри сагуурнь «Сагаан мүнгэн малгайтай» нарьдагууд нумарлатана. Тон тиилэ пейзаж бэшэ гү? Тиимэ даа... Хурамхаанай үзэсхэлэнтэ гоё тухай шарай Э. Э. Аюшеевэй «Хурамхаанай хабар» гэһэн зураг соо хужарлан хараманар.

Тус выставкэдэ ахамад, мүн эдлуушье нүхэдэй шэлэгдэмэл бүтээлүүд табигдаа. Дээрэ дурсагдаһан нүхэдэй зохёолнуудһаа гаа на. Буряадай АССР-эй искусствануудай гэбьяата ажал ябуулагшад Г. Москалев, А. Сахаровская хоёрой графическа зураггууд олоор тавигданхай. Буряадай мэдэжэ уран зураша Ц. С. Сампиловай «Пастух», Р. С. Мэрдыгеевэй «Валтала», А. А. Окладниковай «Хулуун хаһа», И. А. Аршиковай «Бо аргалдаггүй, харин тулядаг» Ф. И. Балдаевай «Бальжинимаевай Дугаровай портрет», К. И. Неволинагай «Гарбагатайн басагад» гэһэн зураггууд хүнэй урма зориг бадаруулна.

Гадна гар урлалай бүтээлнүүдэй эндэ онсо нууруг зэлэнэ. А. Н. Хомянов, Ц. Н. Нимаев, Ц. Намжилон, Д. С. Бадмаев, Г. Г. Тубинов, Д. Д. Логинова, С. Б. Бодинов, С. С. Сыжеев гагшэдэй үндэдархалһан бүтээлнүүдые хужарлаа харамаар.

КПСС-эй XXIV съездэ зорюулагдаха нэгэдгэн тус выставкэ Буряадаймнай түхэл шэнжые тойбойсо харуулна шэлэгдэмэл бүтээлнүүд табигдаа гэнэ. Юуб гэхэдэ, 1971 ондо Москвада болоно автономито республикануудай уран зураагай выставкэдэ тус бүтээлнүүд табигдаха зуурщалагдана. Нимаев ялдг хотынхид Буряад ороншоо найдаг бүрнишье дутоор танилсажа, тэрэд партиннгаа хорин дүрбэдэн съездые амжалта түгэс угтажа байнаш ньемнай мэдэхэ бшуу.

М. ОСОДОЕВ.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

АНДЖЕЛА ДЭВИСЫЕ АБАРХЫН ТҮЛӨӨ!

Ашата нигр эхынгэ
Арюухин хүүхэн Анджела,
Ажал, хэрэг тэмсэлээрээ
Арадайнгаа басаган болоһон

Эрдэмэй доктор Анджела
Эдир залуу студентнартэ
Эрэ сүлөөгэй тухайда
Эралхиг зориттой хэлэһэн юм.

Алсамай туулмагта залибардаг
Арьнатан хонхой баншуулай
Аяг ашые өлирүүлжэ
Арадтан хүндэтэй болоһон юм.

Үндэр зорилгото
коммунистын
Үнэн сохи үгшүүдыень
Үнэрлиб, умхиша
тагнуулшад
Үзэн ядажа хоблобоо.

Гэнтэл, Анджелын гарые
Гэжэлтэ тушаагаар хам
шүүрөд,
Капиталистнарта албатан
зарсинарыень
Харанхы һүни өбэшэбэ.

Мүльһэн хүйтэн түрмэ соо
«Мүрдэлгын» хэнэлтэ
тасэбшье,
Арадайнгаа зориттой
басаган, ши,
Арьнатан дайсадта
диилдэгүйш!

Эрлигүүдтэ зобоолгохыеш
дуулахадаа
Өгүүрнэр һайхан хэм эзэлэ
Украина эмхэрүү нурхэнинь
Уйлан хайлан байхагүйб?

Арадтан жаргал лэ
хүсэһэндэо
Аэндын таза
гаталхадашни,
Ямар улисай нэгэнэр
Яналит нюдэргаа
зангидахагүйб?

— Эрха сүлөөгэй түлөөб! —
гээд,
Эрэлхэгээр мэдүүлэһэн
үгэмүүдшни
Бүмбэрсэт дэлхэйн ороншуудай
Бүхы хэлэн дээр сэдэлээ даа!

Алдар гэбьяата эрдэмтые
Алууршадай һабарһаа
абархын
Уур сухалай эрилтэ
Уужам дэлхэйе
дөбөлуулаал!

Америкын арадһоо дэбшэһэн
Алдар солото тэмсэгшэ, ши,
Бүхы дэлхэйн арадуудай
Бүгэдэнэйнь басаган болоошни!

Солото Анджелые абаржа
Сорьёныш, арадуудай
уур сухал!
Һүүдэртэ субаатай
дайсадуудайнь
Һүрдэнгөө һүдэртэ
сорьёлыш!

Үргэнөөр бусалыш, уур сухал!
Уншиж басаганде, дайсадайнь,
Үргэн харгы зам тэвшэнь
Үүдыень нээтэрыень бусалыш!

ХҮХЮУНЭЭР АМАРНА

Һургуулинуудай һурагшадай үбэлэй заншалта амаралтын үдэрнүүд эхилбэ. Хаанашье ябахада— городой кинотеатрнуудта, үйлэснүүдтэ үхибүүдэй ябахань, алдэб янзын наада эмхидхэжэ байгань харагдана. Республикын хүдөө нютагуудай һургуулинуудай хэдэн бүлэг һурагшад Улаан-Удэдэ ерэжэ, янзалэн хотын үзэсхэлэнтэ газарнуудтай танилсана, кинофильм болон зүжэг наада харана.

Үхибүүдэй үбэлэй амаралтын үедэ багшуулай фильмүүдэй фестиваль Улаан-Удын кинотеатрнуудта үнгэрсэгдэжэ эхилбэ. Промышленна предприятиинуудай соёлой байшан, клубуудта, пионерүүдэй байшанда шэнэ жэлэй ёлконууд эмхидхэгдэнхэй. Коллектив бүхэнэй худалмаралэгшэдэй үхибүүд тусхай графигай ёноор эндэ ерэжэ, үбгэн Морозтой «эсэлгоно», мүн болэгшье абана. Улаан-Удын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай соёлой байшан соо томо гэгшын ёлко табигдажа, гоё һайхаараа шэмэглэгдэнхэй. Шэнэ жэлэй ёлкын дэргэдэ комбинадай худалмэршэдэй үхибүүд олоороо суглажа, амаралтана хүхюу сэнгэлигээр үнэгэрнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: мяха-консервын комбинадай соёлой байшан соо. Эдир хокиенстнуудай елуур дээрэ.

С. ЦЫДЫПОВЭН фото.

ХИЛЫН САНАНАА

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

СОЦИАЛИЗМЫН ЗАМААР ШЭНЭ АЛХАМ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Социализмын материально-техническэ үндэһэ һүүрь байгуулгаха дүрэгэлэн тулда Монголой Арадай Республика 1971 ондо улам урагшаа дабшаха байна. Нинтын үйлдвэриг түргэнөөр дэбжэлгэдэ 1971 ондо гол анхарал хандуулагдаха юм гэдэ «Үнэн» газета бэшэнэ. Промышленна болон хүдөө ажахын үйлдвэриин эрэхэлэ хэмжээ 9—10 процентээр, ажалай бүтээмж 7,8 процентээр дэшэхэ.

Нёдондонойхидо орбол, капитальна һомолгоны хэмжээ 14 процентээр ехэ болоно, тиимэдэ капитальна һомолгоны 73 процентнь материльна үйлдвэриин зорюулагдаха. Тэрэнэй ашаар ороной алдаб нютагуудта промышленна шэнэ эрдэ эдэ предприятиа бариндаха юм.

Худэй ажахые тогтуурилгай байнаар хүгжэлгэхын тулда бэлшэриин галар ушажуулгада, ямаг байра өөрилгада, малай тэжээлэй бата бэзэм үндэһэ һүүрь байгуулгада гол анхарал хандуулагдаха байна.

Энэ жил сэо Монгол ажалшадай соёл болбосородой хэмжээн, материльна ажабайдал улам дэшэхэ. Үнгэрсэн «итай гасуулбал, ниитын жаго фондуунд 8 процентээр, ажалшадай бодото олзо доход 6,1 процентээр дэшэхэ.

Советска Соватай, ала дүү бүсэ ороноудтай манай бүгэдэдэ харилсаа холбоон, тэдэнэй үзүүдэг туһалажа манай ороной экономикэ, соёл культура хүгжэлэ шухала эрхэ нүхэсэй болоно гэжэ «Үнэн» газета бэшэнэ байна.

АЖАЛАЙ ЭРШЭТЭЙ СТАРТ АБТАБА

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакийн Республикын заводуудай, шулуу нүүрэнэй шахтануудай, фабрикануудай коллективуудай Чехословакийн коммунис партийн байгуулагдаһаар 50 жилэй ойн хүндэлэлдэ мүрысөө үүсэн, шэнэ жилэй түрүүшын үдэрнүүдэнэ эхилэн ажалай эршэтэй старт эбэбэ. Түсэбтэديلдагабаринуудай амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байнаа тухай мэдэжэлнүүд ямаа ороной даха хиилэр бүрэнэ ирожэ байна.

Острава городтоо Клемент Готвальдын нэрэмжэтэ Витковицка комбинадай металлургнуудаа шэнэ жилэй түрүүшын үдэр түсэбтэй гадуур 500 гаран тонно шэрэм хайлуулаһан байгаа. Будад хайлуулагшадые гэжэдэнэгүй. Кошице городой металлургическа комбинадай ажалшад «эмэ» табан жилэй түрүүшын үдэрэ 44 удаа будад хайлуулжа, 5290 тонно эрхим һайн будад гаргаба.

Социалис Чехословакийн шэнэ табан жилэй түсэбэр ажаллажа эхилбэ. Чехословакийн Коммунис партийн ойн бэлэрые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн бүхы республика дотор эжагараа.

АЖАЛАЙ ТУЙЛАЛТАНУУД

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшын горнигуудаа, металлургнуудаа, корабль бүтээгшэд ажалдаа шэнэ жил соо түрүүшынгээ амжалтануудые туйлаһан тухайгаа рапорт мэдэ хүргэнэ. Силезийн олон шахтын горнигуудаа түрүүшынгээ халаан соо түсэбтэй гадуур олон тонно шулуу нүүрэ малтаһан байна.

Шэнэ жилэй түрүүшын үдэрэ металлургнуудаа түсэбтэй гадуур 800 гаран тонно шэрэм, хадэн зуун тонно будад, вальцовка ад аюй гаргаба. «Бобрек», «Костюшко» гэжэ металлургическа заводуудай, Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай коллективуудаа түсэлгаар шалгарба.

Гданьскын, Шецинэй, Гдыниин судна бүтээгшэд шэнэ, 1971 ондо түрүүшынгээ үдэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаба. Ленинэй нэрэмжэтэ Гданьскын судноверфиэ 11 судна хэрэгсэл тэхэрэлгэ хангаха хүдэлмэри, тэрэшэлэн далайн аялаг тухалай 11 судна барихэ хүдэлмэри эхилбэ.

ТҮРГЭНӨӨР БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Венгриин индустриализациэлха программ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Венгер ороной дүрбэдэхи табан жилэй түсэб бэелүүлэгдэжэ мүнөө жил эхилбэ. Алфельд гэжэ Венгриин нэбтэр нютагай областьнуудта промышленность илангаа ехэер хүгжэжэ байнхай. Табан жилэй турша сэо 22—25 мянган хүдэлмэршэдэй ажаллаха промышленна предприятиинуудые нютагта бариндаха гэжэ түсэбтэй. Советска Сонгай хиин шадархи Сабольч-Сатмар гэжэ областьдо промышленна гушаад тоно предприятиа өөрынгөө филиалнуудые байгуулха юм.

Венгриин 19 областиин 11-дэнь промышленность түргэнөөр хүгжэхэ гэжэ табан жилэй түсэбэр харалагдана. Табан жил сэо энэ талаа 1,4 миллиард форинт гаргаалагдаха байна.

ГАВАНА. (ТАСС). Ажалшадта хандаһан уряа

1971 ондо ажалай бүтээсые улам дэшэлүүлэхэ гэһэн урагшаагаар сахарай ургамалые хурааганда зорюулагдаһан зүблөөндэ хаболдагшад ороной бүхы ажалшадта хандаба.

Зүблөөндэ хаболдагшадта хандажа, Кубын компартийн ЦК-гай Нигедахи секретарь, революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро үгэ хэлэһэн байна. Сахар гашуй манай ороной олзо оруулха гол ниитэ үндэһэн гэжэ хэлэхэ хүүрэ, сахарай ургамалые хураалга гэхэ мэтэн манай национальна экономикын энэ шухала һалбарида ажалай бүтээмжэлэлэ тон шухала гэжэ тодалгэбэ.

Кубада экономическа бүри ажалшадта түйдахын тулда ажалай эмхидхэх нарижуулан бэйжаруулхадаажа байгаа хараагайнгаа тулда хүдэлмэриин бүхэнэй харюусалгые дэшэлүүлэхэ хэрэгтэй гэжэ Ф. Кастро хэлэбэ. Һургуулиин һурадагтуй, ажалые хадагтуй баг нэгэтэдые һургахын тула олон мастерскойнуудые— һургуулиинуудые орон соогоо бии болгохо гэжэ Фидель Кастро дурадхаба.

ТҮРҮҮШЫН ҮРӨ ДҮНГҮҮД

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Румынин Социалис Республикын промышленна хэдэн предприятиинуудаа баяртай хүхюун мэдээнүүд шэнэ жилэй эхиндэ абтаба.

Түрүүшынгээ амжалтануудтухай металлургнуудаа мэдэсэнэ. Декабрийн 31-ней һүни түсэбтэй гадуур 9.844 тонно кокс, 19.603 тонно шэрэм, 50 мянган тонно будад, 27 мянган тонно прокат абтаба.

Январийн 1-дэ Хунедоарай металлургическа комбинадта түсэбтэй гадуур 105 тонно будад хайлуулагдаһан байгаа. Январийн 1-дэ Галацын городой металлургическа комбинадта түсэбтэй гадуур 220 тонно шэрэм, 74 тонно будад, Решице городой металлургическа комбинадта түсэбтэй гадуур 87 тонно шэрэм, 6 тонно будад хайлуулагдаһан байна.

АМЖАЛТАТАЙ ҺАЙН ЭХИН

СОФИ. (ТАСС). Бургассай нефтехимическэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ жилые амжалтатайгаар эхилбэ. Удэрэйнгээ нормоһоо нилээд ехэ — 16 мянган тонно түүхэй нефть ганса апрелийн 1-дэ таниир буйлуулаһан байна. Дмитровградскэй «Будапан» гэжэ цементыг заводой коллектив 1971 ондо түрүүшынгээ үдэрэ 3600 тонно цемент гаргаба. Атлантикада агнуурин хэжэ байнан Болгариин загаһашадаа бэлиргай хүхюун мэдээнүүд абтаба.

Шэнэ табан жилэй түрүүшын жилые амжалтатайгаар эхилһэн тухай мэдэсэлнүүд ажалшадай олон тоо коллективуудаа ороо.

Экономико ба соёлоо хүгжэлгэхэ улам ехэ ялалтануудые туйлаа Болгариин Компартийн X съездэ болгаж ирэд угтажа байна юм.

Урда Вьетнамай патриодуудай дайшалхы амжалтануу

ХАНОЙ. (ТАСС). «Сүлөөрэлгэ» гэһэн хаболдой агентствын мэдэсэнэй ёноор. Тайнгуенэй райондо дайлалдажа байгаа сүлөөрэлгэн арадай эбсэгтэ хүсөнүүд, эндэхи арьс зон 1970 ондо дайшалхы ехэхэн амжалта туйлаба. Хүсэд баша мэдэлнүүдэй ёноор, тэдэнэр дайсанай 30 мянган солдадые, тэрэ тоодо американ 5.100 солдадые алаһан, гэмтээһэн, 4119 самолёт ба вертолет бүудажа унгаһан, гэмтээһэн, сэрэгэй 1885 машина, сидоошье ехэ техникэ үгы хэдэн байба.

Тайнгуенэй харгынуудаа дээрэ, илангаа Камбоджодохи сэрэгэй дайсанай хангадаг 19-дэхи харгы дэрэ, үнгэрэгшэ жил ехэ байдалаа болоо юм.

Тиин Анхле гэжэ тосхоной. Камбоджын хилые хооронодохи харгы дээрэ американско-сайгоной 4 мянган солдат, сэрэгэй 1140 машина үгы хэдэн байна.

Үнгэрсэн жил Тайнгуенэй районо хадэн зуун «стратегическа тосхонуудэ» һандаргагдажа, хадэн зуун мянган хүн зон сүлөөлэгдэжэ, тэдэнэй арадай революционно засаг зургаануудаа бии болгогдо һэн гэжэ тэрэ агентство мэдэсэнэ.

США-гай конгрессэй сесси

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Америкын 92-дохи зарлалай конгресс январийн 21-дэ хүдэлмэрэе эхилхэ юм.

Шэнэ жилэй урда тэр хүдэлмэрэе дүүргэһэн 91-дэхи зарлалай конгрессэй сесси США-гай дайн сэрэгэй империалис политикые үргэлжалуулгада зорюулагдаһан, правительствын зурадаһан хуулинуудай олонхимень батаһан байгаа.

Конгрессэй батаһан США-гай сэрэгэй бюджет урид мэтэшэлэн ушиеэ байбаар зандаа. Сэрэгэй бюджет 70 миллиард гаран доллар болоо. «Сэйфгард» гэжэ ракетна системэ барилгаха, адерна эзбэг зэ саашадань тухэрэлгынгээ программ үргэжэлүүлхэ орха правительствода үгтэнэ байна. Дахахэйн олон районуудта ворынгоо зонхилогшо хуулиин хэбэрнь байгаахын тулда тэдэ ороноудай правительствануудые худалдажа абахын, тинтэд тэдэндэ түйлаанга үзүүлхын тулда 2,5 миллиард гаран доллар һанган гаргадобо. Израильда бүү хабсаг ушиеэ эмэжэ үгэхын тулда хахад миллиард доллар, Урда Вьетнам, Урда Корей гэжэ мэтэн зарасанартаа бэлэ тэдэ "шэнэхэн мүнгэ США-гай конгресс табиһан байна юм. Гэхдэ хамта США-да улам үргэдэжэ байгаа дайн сэрэгэй эсэргүү хүдэлэлэ конгрессэй үнгэрсэн сессиин хүдэлмэрида зарим тадыгэр ялалтые үзүүлэжэ эйлгосотой.

ПЕРУДЭ АГРАРНА РЕФОРМО БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

ЛИМЭ. (ТАСС). Энэ ороной зүүнхойто талые Лорето, Сан-Мартин гэжэ департаментнуудай помещиктуудай хамтадаа 11 мянга гаран гектар газар хураагдаж абтаба. Правительственна декредай ёноор, тэрэ газарынь аграрна реформо үнгэрэхэ управленийн мэдэлдэ үгтэхэ юм.

Мүнөө жил аграрна реформо бүри эрэмтэйгээр үнгэрэгдэхэ. Ерэхэ хөөр жилэй турша сэо 4 миллион гаран гектар газар тарнашадай 150 мянган бүхын дунда хубаагдаха.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА: 12 часнаа һурагшадта зорюулагдаһан телевизионно нүхэр. 13.10—концерт. 14 часнаа Москвайе дамжуулга. 14.00—орон доторхи хэрэг. 14.15—«Ородой үбэл» гэһэн искусствын фестиваль. 15.15—һурагшадай үбэлэй ажаллатада зорюулагдаһан дамжуулга. 16.15.—«Худоогэй эхэнэрүүд» гэһэн телехүжэг. 17.00—Францийн компартийн 50 жилэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 22.30—орон доторхи һонин. 22.40—«Ородой үбэл» гэһэн искусствын фестиваль.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА: 18 часнаа 21 час хүртэр Москвайда дамжуулга. 18.00—«Книгогой ажаллагада дуратайшуулай клуб» гэһэн дамжуулга. 19.15—Һүүлэй һонинной программа. 19.45—«Ородой үбэл» гэһэн искусствын фестиваль. УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА: 21.00—холо, ойрын һонин. 21.15—«Съездэ съезд хүртэр» гэһэн дамжуулга.

ПРАВДА БУРЯТИИ МУНХЭДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Партийн XXIV съездэй жэл»—түрүү бэшэг. «Съездэй урда тэхи ажалай вахтада» гэһэн ниитэ гаргат дорё толилогдоһон материлнуудаа. ТАСС-ай һүүлшэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Бултанай ородолгын ашаар»—ВЛКСМэй обкомой пленумнаа тоосоон. «Шухала цаглаа»—Н. Ристолаченой корреспонденци. Ю. Корниной «Зүргэтэй олзотой байг ла» гэһэн репортаж. Түрэл орон доторхи һонин.

Гурбадахи хуудаһанда: В. Сопферой статьи «Дүрим хазгайруулхада»—Е. Теремецкийгэй статьи. Хилэй саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: А. Политовай «Ородой спортын сахалгэнэн статьи. Эдэб һонин.

ЯНВАРИИН УЛАРИЛ ЯМАР БАЙХАБ?

Шэнэ жилэй хүйтэн үлэрилтэй январь нарада сагай улариг ямар байхай гэһэн асуудалда нэн турүүн хариулна. Юуб гэхэдэ, январь нарада үнгэрнэн декабрьнаа хоёдоо хүйтэн, сайн мүүргэтайшье байдаг. Гараад байнан энэ жилэй январьда декабрийн улариг ниилэнэ 2—6 градусаар хүйтэн байхаар хүлээгдэнэ.

Республикын урда аймагуудта нарын туршада дунда зэргээр 20—25 градус хүйтэн байха гү, алин зэргэ нормоһоо 1—1,5 градусаар үүгү хүйтэн болохо зэргэтэй. Нарын туршада дунда зэргээр хоёр миллиметр саһан орохоор багаагдана. Зэргэ зарим нютагуудта урда жилнүүдэйнхэ багаа, баруун урдахи аймагуудта тарааһан шахалтые арайхан болоно.

Нарын туршада республика дотор багаа зэргэ үүлэтэй байха, саһан орохогүй. Зарим нютагуудта үглөөгүүр тэз манатай байхаар хүлээгдэнэ. Январь нарын түрүүшын, мүн һүүлшэн арбан хоногто үүлэтэйшэг байха, багаа зэргээр саһан ороха. Нарын туршада нуһаханаар нанхиха. Һүүлшэн арбаад хоногто секунды 10—15 метр хүсэтэй нанхин баруун хойто зүгтэе бууха, зарим нютагуудта шуурган болоха зэргэтэй.

Январь нарада эхэн хүйтэн удэрнүүд ели багаар үзэгдэхэ гэхэдэ, һүүнидэе 31—36, удэртее 21—26 градус хүйтэн нарын түрүүшын арбан хоногой һүүл багаар, мүн январийн 15—17-дэ үзэгдэхэер багаагдана. Тиихэдэ нарын түрүүшын удэрнүүдта, январийн 26—28-да һүнидее 17—22, удэртее—9—14 градус хүйтэн болохо. Бусад удэрнүүдтэнь һүнидее 25—30, удэртее 17—22 градус хүйтэн байхаар хүлээгдэнэ.

Республикын хойто аймагуудта нарын сэо дунда зэргээр 26—30 градус хүртэр хүйтэрхэ гэжэ гү, алин зэргэ 1—2 градусаар нормоһоо үүгү байхэ болоно, Мүн нарын туршада 1—7 миллиметр хүртэр саһан ороно, үүлэ багатай удэрнүүд үзэгдэхэ болоно. Тиихэдэ нарын түрүүшын арбан, тэр багаар, мүн һүүшэн арбан хоногто үүлэтэй байхэ, саһан ороно. Зарим нютагуудта нуһаханаар нанхилһан зад, һүүл тэзэлэ секунды 10—15 метр хүсэтэйгээр нанхиха, шуурганхэ зэргэтэй.

Нарын түрүүшын хахаага, январийн 29—31-нэй удэрнүүдэ һүнидее 35—40, удэртее 18—23, бусад удэрнүүдтэнь һүнидее 30—35, удэртее 14—19 градус хүртэр хүйтэрхэ гэжэ харалагдана.

Л. ГОНЧАРОВА,
агрометеоролог.

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1971 оной январийн 6. ● 4-дэхи хуудаһан ● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР ● Н-03307. Заказ № 848.